

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

Ürün Raporu TURUNÇGİLLER 2022

**TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME
ENSTİTÜSÜ
TEPGE**

**ÜRÜN RAPORU
TURUNÇGİLLER
2022**

**Hazırlayan
Eda AYGÖREN
Ziraat Yüksek Mühendisi**
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü
eda.aygoren@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 353
ISBN: 978-625-8451-42-9

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

Haziran/2022

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.
Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen
“ 2018 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması ” na aittir.
(<http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/400/birincilik-odulu-mehmet-yikilmazsoy.jpg>)

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. DÜNYADA DURUM.....	2
2.1. Dünyada Turunçgil Üretimi.....	2
2.2. Dünyada Turunçgil Alanı ve Verimi	4
2.3. Dünyada Turunçgil Tüketimi.....	5
2.4. Dünyada Turunçgil Ticareti.....	6
2.4.1. Dünyada turunçgil ihracatı.....	6
2.4.2. Dünyada turunçgil ithalatı.....	7
2.5. Dünya Turunçgil Fiyatları.....	8
3. TÜRKİYE’DE DURUM.....	9
3.1. Türkiye’de Turunçgil Üretimi	9
3.2. Türkiye’de Turunçgil Alanı ve Verimi	12
3.3. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi.....	13
3.4. Türkiye’de Turunçgil Ticareti.....	14
3.4.1. Türkiye’de turunçgil ihracatı.....	14
3.4.2. Türkiye’de turunçgil ithalatı.....	16
3.5. Türkiye’de Turunçgil Fiyatları.....	17
4. GENEL DEĞERLENDİRME.....	18
EK TABLOLAR	19
KAYNAKLAR.....	45

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Dünyada Turunçgil Üretimi (Bin Ton).....	2
Tablo 2. Dünyada Turunçgil Alanı (Bin ha) ve Verimi (Ton/ha).....	5
Tablo 3. Dünyada Taze Turunçgil Tüketimi (Bin Ton).....	5
Tablo 4. Dünyada Turunçgil İhracatı (Bin Ton).....	6
Tablo 5. Dünya Turunçgil İhracatında Önde Gelen Ülkelerin İhracat Miktar ve Payları.....	7
Tablo 6. Dünya Turunçgil İthalatı (Bin Ton)	7
Tablo 7. Dünya Turunçgil İthalatında Önde Gelen Ülkelerin İthalat Miktar ve Payları.....	8
Tablo 8. Dünya Turunçgil Üretici Fiyatları (\$/Ton).....	8
Tablo 9. Türkiye’de Turunçgil Üretimi (Ton)	9
Tablo 10. Türkiye’de Turunçgil Toplu Meyveliklerinin Alanı ve Ağaç Başına Ort.Verimi (Kg).....	12
Tablo 11.Türkiye’de Turunçgil Meyve Veren ve Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı	13
Tablo 12. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi (Bin Ton).....	13
Tablo 13. Türkiye’de Turunçgil Kişi Başına Tüketimi (Kg) ve Yeterlilik Derecesi (%).....	14
Tablo 14. Türkiye’de Turunçgil İhracatı (Ton).....	14
Tablo 15. Türkiye Turunçgil İhracatında Önde Gelen Ülkelerin İhracat Miktar ve Payları.....	15
Tablo 16. Türkiye’de Turunçgil İthalatı (Ton).....	16
Tablo 17. Türkiye Turunçgil İthalatında Önde Gelen Ülkelerin İthalat Miktar ve Payları.....	16
Tablo 18. Türkiye’de Turunçgil Üretici ve Tüketici Fiyatları (TL/Kg).....	17
Ek Tablo 1. Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton).....	20
Ek Tablo 2. Dünya Mandalina Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton).....	23
Ek Tablo 3. Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton).....	27
Ek Tablo 4. Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton).....	30
Ek Tablo 5. Dünya Portakal Verimi (Ton/ha).....	33
Ek Tablo 6. Dünya Limon Verimi (Ton/ha).....	34
Ek Tablo 7. Dünya Mandalina Verimi (Ton/ha).....	35
Ek Tablo 8. Dünya Greyfurt Verimi (Ton/ha).....	36
Ek Tablo 9. Türkiye’nin Ülkelere Göre Portakal İhracatı.....	37
Ek Tablo 10. Türkiye’nin Ülkelere Göre Mandalina İhracatı.....	38
Ek Tablo 11. Türkiye’nin Ülkelere Göre Limon İhracatı.....	39
Ek Tablo 12. Türkiye’nin Ülkelere Göre Greyfurt İhracatı.....	40
Ek Tablo 13. Türkiye’nin Ülkelere Göre Portakal İthalatı.....	41
Ek Tablo 14. Türkiye’nin Ülkelere Göre Mandalina İthalatı.....	41
Ek Tablo 15. Türkiye’nin Ülkelere Göre Limon İthalatı	42
Ek Tablo 16. Türkiye’nin Ülkelere Göre Greyfurt İthalatı.....	42
Ek Tablo 17. Türkiye Turunçgil Ortalama Üretici Fiyatları (TL/Kg).....	43
Ek Tablo 18. Bazı Turunçgil Çeşitleri ve Turunçgil Üretim Takvimi.....	45

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Dünya Turunçgil Üretimi (Bin Ton).....	3
Şekil 2. Dünya Portakal Üretiminde Önemli Ülkeler (2021/2022).....	3
Şekil 3. Dünya Mandalina Üretiminde Önemli Ülkeler (2021/2022).....	4
Şekil 4. Dünya Limon Üretiminde Önemli Ülkeler (2021/2022).....	4
Şekil 5. Dünya Greyfurt Üretiminde Önemli Ülkeler (2021/2022).....	4
Şekil 6. Dünyada Turunçgil Taze İç Tüketimi (Bin Ton).....	5
Şekil 7. Dünyada Turunçgil İhracatı (Bin Ton).....	6
Şekil 8. Dünyada Turunçgil İthalatı (Bin Ton).....	7
Şekil 9. Türkiye Turunçgil Üretimi (Bin Ton).....	10
Şekil 10. Türkiye Portakal Üretiminde Önemli İller (2021).....	10
Şekil 11. Türkiye Mandalina Üretiminde Önemli İller (2021).....	11
Şekil 12. Türkiye Limon Üretiminde Önemli İller (2021).....	11
Şekil 13. Türkiye Greyfurt Üretiminde Önemli İller (2021).....	11
Şekil 14. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi (Bin Ton).....	13
Şekil 15. Türkiye’de Turunçgil İhracatı (Ton).....	15
Şekil 16. Türkiye’de Turunçgil İthalatı (Ton).....	16

1. GİRİŞ

Turunçgiller; portakal, mandalina, limon, greyfurt vb. ekonomik türler olmak üzere, değişik boyutlarda ve farklı şekillerde, kokulu, sulu ve değişik tatlarda çok farklı meyve türlerini ve bunların çeşitlerini içeren, yaprağını dökmeyen ağaç tipine sahip Rutaceae Ailesi'nin Auranthroideae Alt Familya'sının üyesi olan Citrus cinsine ait bir meyve grubudur. Çok yıllık ve soğuk iklim koşullarına dayanıksız olan turunçgiller, ekvatorun 40 derece kuzey ve güney enlemleri arasında yer alan ülkelerin tamamında yetiştirilmektedir.

Turunçgiller, üretim bölgesi olarak Akdeniz'de yoğunluk gösterse de bugün hem Kuzey hem de Güney Yarımküre'de üretimi yapılmaktadır. Kuzey Yarımküre'de üretimi yapılan turunçgiller “kış turunçgilleri” olarak adlandırılmakta olup, üretim sezonu Ekim/Kasım aylarında başlayıp, Mayıs/Haziran aylarına kadar sürmektedir. Güney Yarımküre'de üretilen turunçgiller ise “yaz turunçgilleri” olarak adlandırılmaktadır ve üretim sezonu Nisan/Mayıs aylarında başlayıp, Kasım/Aralık aylarına kadar sürmektedir.

Turunçgiller, gerek değişik türe, çeşide ve aromaya sahip olması ve gerekse de sağlık ve beslenme üzerinde bilinen olumlu etkilerinin olması itibarıyla, tüketimine önem verilen meyvelerdir. Günümüzde ise, başta gıda sanayii olmak üzere birçok alanda kullanılmaktadırlar. Turunçgiller, özellikle taze tüketime konu olurken, işlenmiş ve birçok yan ürünün eldesinde kullanılmaktadır. Bu ürünlerden en önemlileri ise; pastörize edilmemiş taze portakal suyu, dondurulmuş konsantre portakal suyu, pastörize edilmiş konsantre olmayan portakal suyu olarak sıralanabilir. Bunlardan özellikle pastörize edilmemiş taze portakal suyu Avrupalı tüketiciler tarafından tercih edilmektedir. Bu ürünlerin yanı sıra turunçgiller, marmelat, reçel, konserve gibi gıdaların üretiminde kullanılmaktadırlar. Gıda sanayiinin yanı sıra yine turunçgiller, kabuklarının işlenmesi suretiyle, çeşitli gıdalara tat vermek amacıyla, kimya sanayiinde ise parfüm, sabun ilaç vb. ürünlerin üretiminde yararlanılan uçucu yağ asitlerinin eldesinde kullanılmaktadır. Turunçgillerin işlendikten sonra arta kalan posaları ise hayvan beslemede kullanılabilir (Zenginoğlu, 2007).

FAO verilerine göre dünya üzerinde 2020 yılında yaklaşık 8,6 milyon hektar alanda turunçgil üretimi yapılmıştır. Dünyada turunçgil üretim alanlarının %45'ini portakal, %35'ini mandalina, %15'ini limon ve %4'ünü greyfurt oluşturmaktadır. Aynı yılda Türkiye 157.833 ha alanda turunçgil üretimi gerçekleştirmiştir. Daha çok meyve suyu üretiminde kullanıldığı için dünya üzerinde 2021/22 üretim sezonunda gerçekleşen 103 milyon tonluk turunçgil üretiminin %47'sini portakal oluşturmaktadır. AB ülkeleri dünyada en çok turunçgil ithal eden ülkeler sıralamasında ilk sırada yer almakta olup bunu Rusya takip etmektedir. Dünyada en çok turunçgil ihraç eden ülkeler ise sırasıyla Güney Afrika, Türkiye ve Mısır olmuştur.

2. DÜNYADA DURUM

2.1. Dünyada Turunçgil Üretimi

Dünya turunçgil üretiminin kıtalara göre dağılımında Asya kıtası % 44,9 ile birinci, Amerika kıtası %34,7 ile ikinci, Afrika kıtası ise %12,2 ile üçüncü sırada yer almaktadır (Atlı ve Söyler, 2018).

Turunçgillerin anavatanı Uzakdoğu olup, temelde Güneydoğu Asya'dır. Turunçgillerin birinci derece anavatanı, Çin kıyıları, Güneydoğu Çin (Tayland, Vietnam, Kamboçya, Malezya) ile Çin'in güney kıyıları ve Sarı ırmak Vadisi içleridir. İkinci derece anavatanı ise, özellikle Himalayaların hemen güney etekleri, Endonezya Adaları, Avustralya'nın kuzeyi, Yeni Gine ve Timor Adası, Filipinler, Japonya ve Tayvan Adası (Milliyetçi Çin)'dir. Turunçgil üretiminin çok büyük bir bölümü subtropik kuşak içinde kalan bölgelerde yapılır. Bu bölgeler sofralık tüketime yönelik ürün yetiştiriciliği için yoğunlaşmıştır. Meyvelerde iç ve dış renklenmenin olmayışı, aroma zenginliği ve kokunun azlığı, şeker miktarının düşük olması nedeniyle kalite düşük olduğu için semitropik ve tropik bölgelerde sanayiye yönelik üretim yapılmaktadır (Bostan Budak ve ark., 2016).

USDA verilerine göre, 2021/22 piyasa yılı itibarıyla dünyada toplam 49 milyon ton portakal, 38 milyon ton mandalina, 10 milyon ton limon, 7 milyon ton greyfurt üretimi olmak üzere toplam 103 milyon ton dolayında turunçgil üretimi gerçekleşmiştir. Bu üretimin %47'si portakal, %37'si mandalina, %9'u limon ve %7'si greyfurta aittir (Tablo 1). Dünya turunçgil üretimi içerisinde portakalın ciddi bir paya sahip olmasının en önemli sebebi özellikle meyve suyu sanayisi tarafından en çok tercih edilen turunçgil türü olmasıdır.

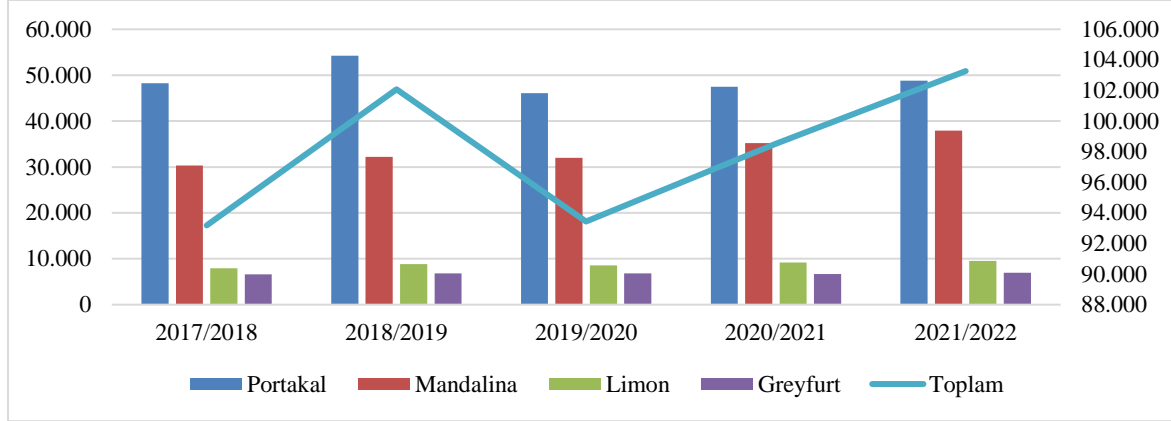
Tablo 1. Dünyada Turunçgil Üretimi (Bin Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2017/2018	48.274	30.325	7.961	6.620	93.180
2018/2019	54.241	32.214	8.810	6.816	102.081
2019/2020	46.108	31.972	8.554	6.797	93.431
2020/2021	47.448	35.173	9.195	6.704	98.520
2021/2022	48.838	37.933	9.532	6.966	103.269

Kaynak: USDA, 2022

Geçmiş son beş yılın değerlendirilmesi yapıldığında dünyada toplam turunçgil üretiminde %11, mandalina üretiminde %25, limon üretiminde %20, greyfurt üretiminde %5 oranlarında artış görülmüştür. Portakal üretiminde önemli bir değişiklik olmamıştır (Şekil 1).

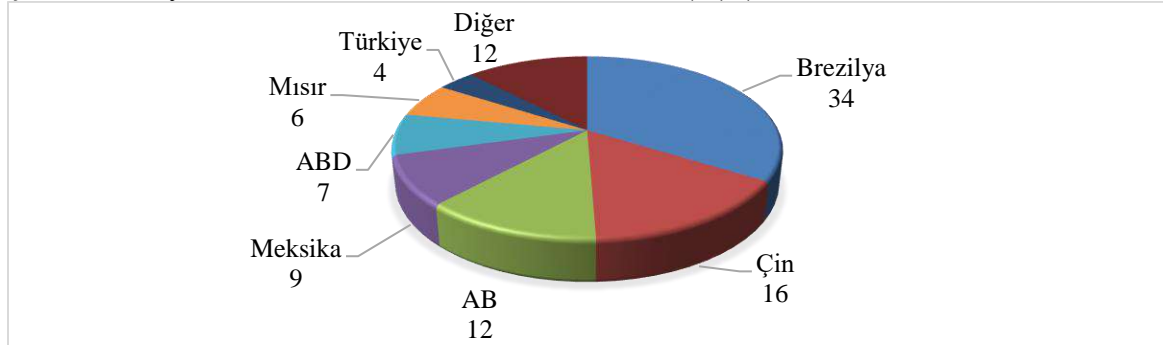
Şekil 1. Dünya Turunçgil Üretimi (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 1

Dünya portakal üretiminde 2021/22 piyasa yılında önde gelen ülkeler üretim paylarına göre sırasıyla; Brezilya (%34), Çin (%16), AB (%12) ve Meksika (%9)'dır. Türkiye 1,8 milyon tonluk üretim miktarı ile dünya portakal üretiminde 7. sırayı almaktadır (Şekil 2). Brezilya'nın portakal üretiminin çok önemli bir bölümü sanayiye yönelik çeşitlerden oluşmakla birlikte, en yaygın sanayilik portakal çeşidi Pera portakalıdır. Çin turunçgillerin anavatanı olması nedeniyle ciddi üretim değerlerine sahiptir ve hem sanayi hem de sofralık çeşitlerin yetiştiriciliğini yapmaktadır.

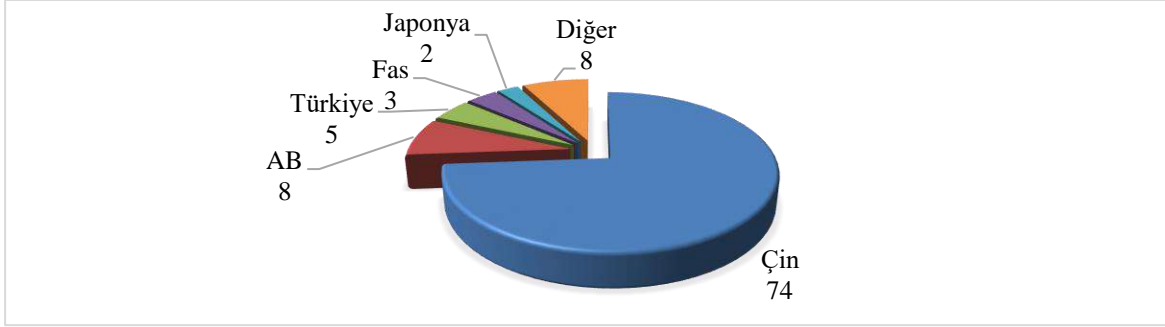
Şekil 2. Dünya Portakal Üretiminde Önemli Ülkeler (%) (2021/22)

Kaynak: Ek Tablo 1

2021/22 üretim sezonunda dünya mandalina üretiminin %74'ünü karşılayan Çin'in anavatan olmasından kaynaklanan bir çeşit zenginliğine sahip olduğu bilinmektedir. Üretimde söz sahibi olan diğer ülkeler sırasıyla AB (%8), Türkiye (%5) ve Fas (%3)'dür. Türkiye 1,8 milyon tonluk üretim ile dünya mandalina üretiminde üçüncü sırada yer almaktadır (Şekil 3).

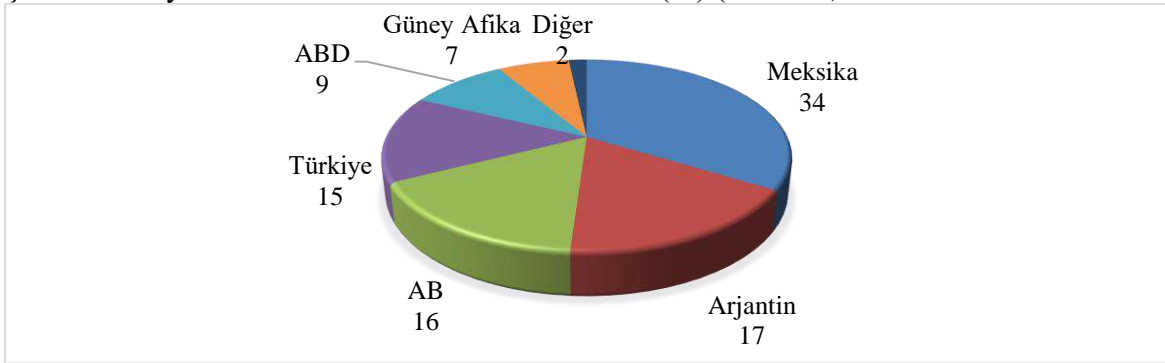
Şekil 3. Dünya Mandalına Üretimde Önemli Ülkeler (%) (2021/22)

Kaynak: Ek Tablo 2

Aynı sezonda dünya limon üretiminde Meksika %34 üretim payı ile lider konuma geçerken, %17 üretim payı ile Arjantin ikinci, %16'lık pay ile AB üçüncü sırada yer almıştır. Türkiye 1,4 milyon ton limon üretimi ile dördüncü sıraya geçmiştir (Şekil 4).

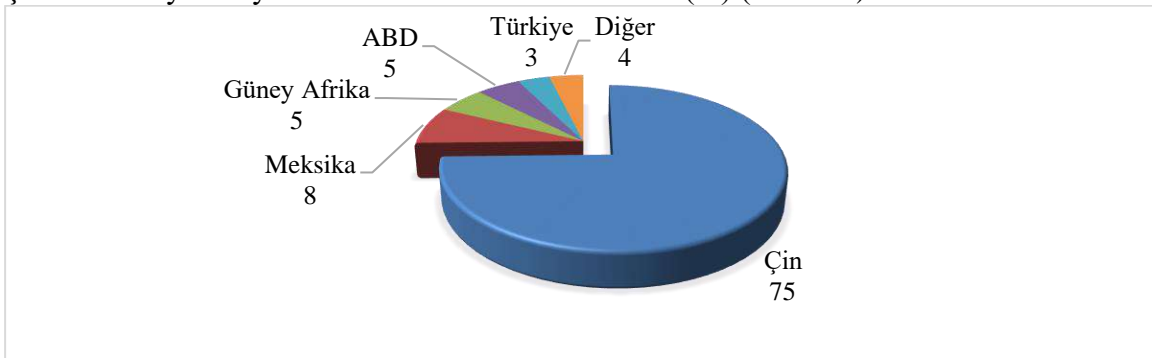
Şekil 4. Dünya Limon Üretiminde Önemli Ülkeler (%) (2021/22)

Kaynak: Ek Tablo 3

2021/22 piyasa yılında dünya greyfurt üretiminin %75'ini karşılayan Çin üretimde lider konumda bulunmaktadır. Çin'i Meksika (%8), Güney Afrika (%5) ve ABD (%5) izlemektedir. Türkiye 250 bin ton greyfurt üretimi ile dünya greyfurt üretiminde beşinci sırada yer almaktadır (Şekil 5).

Şekil 5. Dünya Greyfurt Üretiminde Önemli Ülkeler (%) (2021/22)

Kaynak: Ek Tablo 4

2.2. Dünyada Turunçgil Alanı ve Verimi

Dünyada 2020 yılı için turunçgil üretimine konu olan alan 8,6 milyon hektardır. Dikim alanlarının %45'i portakal, %35'i mandalina, %15'i limon ve %4'ü greyfurtta aittir. Son 5 yıl içerisinde turunçgil dikim alanlarında %9, limonda %25, mandalinada %22 oranında artış görülürken, greyfurt (%5) ve portakal dikim alanlarında (%2) azalma görülmüştür.

Yine aynı yıl için hektar başına greyfurt verimi 27, portakal 19, limon 16 ve mandalina 13 ton olarak gerçekleşmiştir (Tablo 2).

FAO verilerine göre, 2020 yılı dünya portakal dikim alanlarının %51'i Hindistan, Brezilya, Çin ve Meksika, mandalina dikim alanlarının %72'si Çin, limon dikim alanlarının %48'i Hindistan, Meksika ve Çin, greyfurt dikim alanlarının %53'ü Çin, Vietnam ve Sudan'da bulunmaktadır.

Tablo 2. Dünyada Turunçgil Alanı (Bin Ha) ve Verimi (Ton/ha)

	2016		2017		2018		2019		2020	
	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim
Greyfurt	362	24,8	332	26,1	371	24,3	348	26,6	344	27,2
Limon	1.063	16,1	1.119	15,8	1.193	16,5	1.293	15,6	1.331	16,0
Mandalina	2.503	12,9	2.532	12,9	2.673	12,8	3.056	12,6	3.048	12,7
Portakal	3.952	18,5	3.897	18,8	3.820	19,2	3.924	19,4	3.885	19,4

Kaynak: FAO, 2022

2.3. Dünyada Turunçgil Tüketimi

Dünyada 2021/22 sezonunda 80 milyon ton taze turunçgil tüketimi gerçekleşmiş olup, tüketimin %46'sı mandalina, %38'i portakal, %9'u limon, %8'i greyfurtta aittir. Dünya turunçgil tüketiminde son beş piyasa yılı içerisinde %14 artış görülmekteyken, en fazla artış mandalina (%26) ve limon tüketiminde (%24) görülmüştür (Tablo 3).

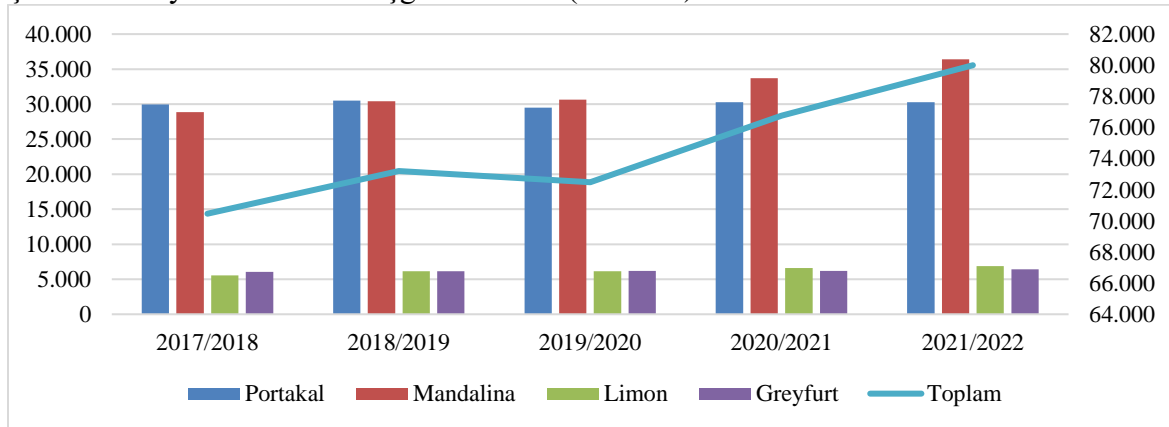
USDA verilerine göre, 2021/22 sezonunda dünya taze portakal tüketiminde önde gelen ülkeler Çin (%24), AB (%19) ve Brezilya (%16), mandalina tüketiminde Çin (%73), AB (%8) ve ABD (%3), limon tüketiminde Meksika (%29), AB (%25) ve ABD (%21), greyfurt tüketiminde ise Çin (%79), Meksika (%6) ve AB (%6) olmuştur.

Tablo 3. Dünyada Taze Turunçgil Tüketimi (Bin Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2017/2018	29.973	28.876	5.568	6.045	70.462
2018/2019	30.484	30.424	6.162	6.131	73.201
2019/2020	29.486	30.635	6.160	6.199	72.480
2020/2021	30.273	33.691	6.595	6.209	76.768
2021/2022	30.259	36.418	6.892	6.430	79.999

Kaynak: USDA, 2022

Şekil 6. Dünyada Taze Turunçgil Tüketimi (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 2

2.4. Dünyada Turunçgil Ticareti

Turunçgil ticareti, depolama ve taşıma teknolojilerindeki gelişmeler ve diğer gelişmeler sonucunda daha küresel bir yapı kazanmıştır. Böylece turunçgiller, geççi çeşitler ile değişik çeşit ve hibritlerin üretilmesiyle birlikte, dünya pazarlarında ticarete mevsimselliği yenmiş bir ürün grubu haline gelmiştir (Zenginoğlu, 2007).

2.4.1. Dünyada turunçgil ihracatı

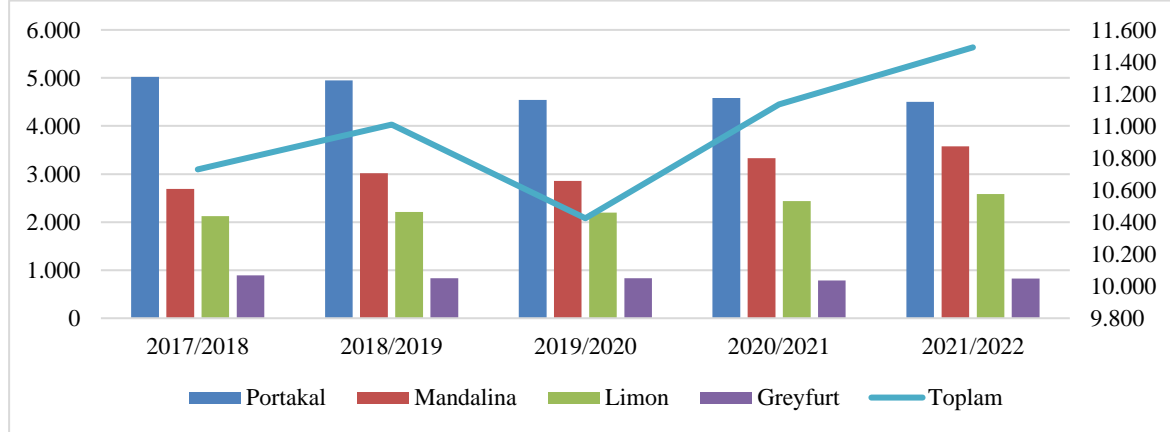
2021/22 piyasa yılında dünyada 11,5 milyon ton turunçgil ihracatı yapılmıştır. İhracatta en yüksek paya %39 ile portakal sahip iken, portakalı %31 ile mandalina, %22 ile limon ve %7 ile greyfurt takip etmiştir. Turunçgillerin gün geçtikçe farklı kullanım alanlarının (meyve suyu sanayi, kurutulmuş portakal kabuğu, uçucu yağ sanayi gibi) gelişmesi ile birlikte talebinde de bir artış gözlenmiş ve son beş sezon içerisinde toplam turunçgil ihracatı %7, mandalina %33, limon %22 oranında artarken portakal (%10) ve greyfurt (%7) ihracatında azalma görülmüştür (Tablo 4).

Tablo 4. Dünyada Turunçgil İhracatı (Bin Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2017/2018	5.024	2.693	2.123	890	10.730
2018/2019	4.948	3.020	2.212	829	11.009
2019/2020	4.540	2.859	2.196	829	10.424
2020/2021	4.582	3.328	2.437	788	11.135
2021/2022	4.505	3.578	2.581	827	11.491

Kaynak: USDA, 2022

Şekil 7. Dünyada Turunçgil İhracatı (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 4

2021/22 piyasa yılında 4,5 milyon ton olarak gerçekleşen dünya portakal ihracatında ilk sırayı %32'lik pay ile Mısır almaktadır. Mısır'ı %28 ihracat payı ile Güney Afrika ve %10 ile ABD izlemektedir. Aynı yılda mandalina ihracatında önde gelen ülkeler sırasıyla Türkiye (%28), Çin (%25) ve Güney Afrika (%15) olur iken, limon ihracatında Meksika (%31), Türkiye (%30) ve Güney Afrika (%20), greyfurt ihracatında ise, Güney Afrika (%36), Çin (%24) ve Türkiye (%18) olmuştur (Tablo 5).

Tablo 5. Dünya Turunçgil İhracatında Önde Gelen Ülkelerin İhracat Miktar (Bin Ton) ve Payları (%) (2021/22)

Portakal			Mandalina			Limon			Greyfurt		
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%			
Mısır	1.450	32	Türkiye	1.000	28	Meksika	798	31	Güney Af.	300	36
Güney Af.	1.240	28	Çin	900	25	Türkiye	775	30	Çin	200	24
ABD	450	10	Güney Af.	550	15	Güney Af.	510	20	Türkiye	152	18
AB	400	9	Fas	500	14	Arjantin	230	9	İsrail	63	8
Türkiye	265	6	AB	340	10	AB	150	6	ABD	35	4
Diğer	700	16	Diğer	288	8	Diğer	118	5	Diğer	77	9
Dünya	4.505	100	Dünya	3.578	100	Dünya	2.581	100	Dünya	827	100

Kaynak: USDA, 2022

2.4.2. Dünyada turunçgil ithalatı

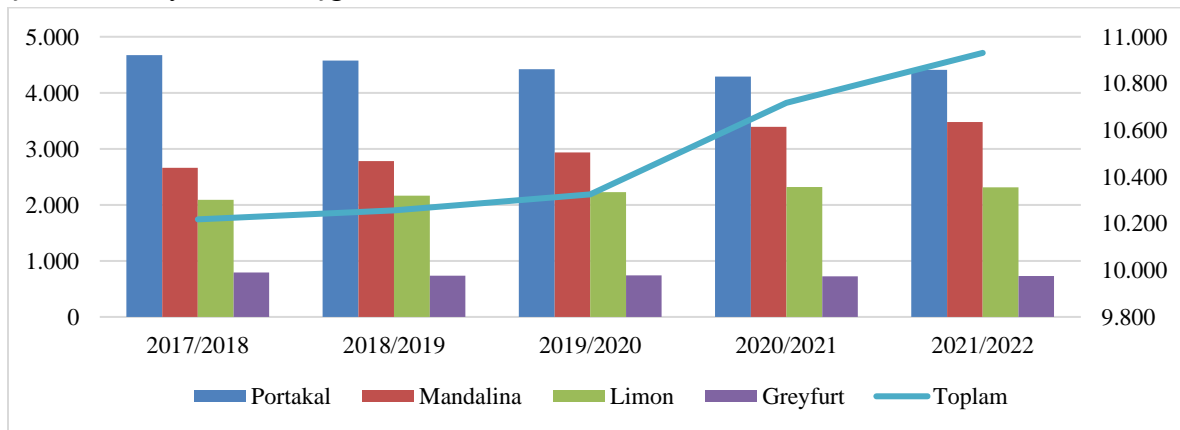
2021/22 piyasa yılında dünyada 11 milyon ton civarında turunçgil ithalatı gerçekleşmiştir. Bu ithalatın %40'ı portakal, %32'si mandalina, %21'i limon ve %7'si greyfurta aittir. Son 5 sezon içerisinde dünya toplam turunçgil ithalatında %7, mandalina ithalatında %31, limon ithalatında %10 oranında artış görülürken, portakal (%6) ve greyfurt (%8) ithalatında azalma görülmüştür (Tablo 6).

Tablo 6. Dünya Turunçgil İthalatı (Bin Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2017/2018	4.672	2.659	2.093	794	10.218
2018/2019	4.575	2.783	2.164	735	10.257
2019/2020	4.420	2.936	2.228	741	10.325
2020/2021	4.288	3.390	2.316	723	10.717
2021/2022	4.412	3.477	2.312	730	10.931

Kaynak: USDA, 2022

Şekil 8. Dünyada Turunçgil İthalatı (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 6

2021/22 yılı USDA verilerine göre, dünya toplam portakal ithalatı 4,4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. İthalatta ilk sırayı AB ülkeleri (%23) alırken, AB ülkelerini Rusya (%11) ve Suudi Arabistan (%10) izlemektedir. Aynı sezonda mandalina ithalatında Rusya, AB ve Vietnam önde gelen ülkeler arasındayken, limon ithalatında ABD, AB ve Rusya, greyfurt ithalatında ise AB, Çin ve Rusya önde gelen ülkelerdir (Tablo 7).

Tablo 7. Dünya Turunçgil İthalatında Önde Gelen Ülkelerin İthalat Miktar (Bin Ton) ve Payları (%) (2021/22)

	Portakal		Mandalina		Limon		Greyfurt				
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%			
AB	1.000	23	Rusya	935	27	ABD	840	36	AB	295	40
Rusya	480	11	AB	450	13	AB	560	24	Çin	130	18
Suudi Arabistan	435	10	Vietnam	420	12	Rusya	260	11	Rusya	80	11
Birleşik Krallık	245	6	ABD	400	12	Birleşik Krallık	150	6	Japonya	50	7
Çin	230	5	Birleşik Krallık	300	9	Suudi Arabistan	135	6	Ukrayna	40	5
Diğer	2.022	46	Diğer	972	28	Diğer	367	16	Diğer	135	18
Dünya	4.412	100	Dünya	3.477	100	Dünya	2.312	100	Dünya	730	100

Kaynak: USDA, 2022

2.5. Dünya Turunçgil Fiyatları

Dünya turunçgil üretici fiyatları incelendiğinde; 2020 yılında önemli üretici ülkeler içerisinde portakalda ton başına Çin 736 \$ ile dünyadaki en yüksek üretici fiyatına sahip iken, Mısır 444 \$/ton ile ikinci sırada yer almaktadır. Mandalinada en yüksek üretici fiyatına Avustralya sahip iken, ikinci sırada ABD yer almaktadır. Limonda en yüksek üretici fiyatına sahip olan ülkeler İsrail ve Güney Afrika, greyfurtda ise İsrail ve İran'dır (Tablo 8).

Tablo 8. Dünya Turunçgil Üretici Fiyatları (\$/Ton)

	Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Portakal	Çin	-	502	468	1741	736
	Mısır	158	101	106	293	444
	ABD	274	421	521	353	361
	Türkiye	193	185	162	184	209
	Meksika	92	98	112	104	140
	Brezilya	-	-	153	141	127
Mandalina	Avustralya	1182	1349	1605	1535	1473
	ABD	459	608	790	768	963
	Tayland	1322	1009	569	916	808
	Güney Afrika	492	502	539	-	404
	Fas	366	164	151	167	298
	Türkiye	208	200	169	156	182
Limon	İsrail	1259	829	888	865	1047
	Güney Afrika	562	561	506	1798	886
	ABD	796	954	889	783	673
	Fas	616	361	341	284	342
	Meksika	229	265	285	337	306
	Türkiye	449	405	293	298	289
Greyfurt	İsrail	768	724	902	956	919
	İran	328	411	428	495	761
	ABD	293	406	451	404	432
	Güney Afrika	354	186	396	201	399
	Meksika	118	138	149	177	152
	Türkiye	195	209	184	185	139

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 18.04.2022)

3. TÜRKİYE'DE DURUM

Türkiye, 2021 yılında yaklaşık 5,4 milyon ton turunçgil üretimi gerçekleştirmekle birlikte, üretimin neredeyse tamamı Ege ve Akdeniz Bölgeleri'nden sağlanmaktadır. Adana, Mersin, Antalya, Hatay, Muğla ve Osmaniye illerinde turunçgil üretiminin yoğunlaştığı görülmektedir. Türkiye toplam portakal üretiminin %84'ü, mandalina üretiminin %92'si, limon üretiminin %93'ü, greyluft üretiminin %97'si Akdeniz Bölgesi'nde gerçekleştirilmektedir.

3.1. Türkiye'de Turunçgil Üretimi

Türkiye dünya turunçgil üretim alanlarının en kuzey sınırında yerini almaktadır. Ekolojik koşulların elverişli olması nedeniyle turunçgil yetiştiriciliği hızla gelişmiş, son yıllarda turunçgil ağacı sayısında belirgin bir artış olmuştur. Türkiye'de yetiştirilen turunçgil türleri ve çeşitlerinin üretim dönemleri türlere göre farklılık göstermekle birlikte Eylül ayında başlayıp Mayıs ayına kadar devam edebilmektedir.

2021 yılında gerçekleşen turunçgil üretiminin %34'ü mandalina, %32'si portakal, %29'u limon ve %5'i greylurta ait olmuştur.

TÜİK Bitkisel Üretim İstatistikleri'ne göre, 2021 yılında 1 milyon 742 bin ton portakal, 1 milyon 819 bin ton mandalina, 1 milyon 550 bin ton limon, 249 bin ton greyluft, 2 bin 615 ton turunç üretimi gerçekleşmiştir. Toplam turunçgil üretiminde bir önceki yıla göre %23 oranında artış görülürken, en fazla artış %31 ile portakal ve %30 ile limon üretiminde gerçekleşmiştir.

Ürün çeşitlerine bakıldığında; 2021 yılında portakal üretiminin %68'inin Washington, %28'inin diğer ve %3'ünün Yafa çeşidi portakala ait olduğu görülmektedir. En fazla üretilen mandalina çeşidi ise mandalina üretiminin %44'ünü karşılayan Satsuma olmuştur.

Tablo 9. Türkiye'de Turunçgil Üretimi (Ton)

ÜRÜN	2017	2018	2019	2020	2021
Portakal (Washington)	1.447.971	1.395.550	1.242.000	932.466	1.185.796
Portakal (Yafa)	71.750	72.300	57.000	56.002	60.323
Portakal (Diğer)	430.279	432.150	401.000	345.507	495.881
Toplam Portakal	1.950.000	1.900.000	1.700.000	1.333.975	1.742.000
Mandalina (Satsuma)	817.158	853.340	681.000	767.482	801.780
Mandalina (Klemantin)	100.025	105.300	90.000	93.117	97.761
Mandalina (King)	5.564	5.810	5.000	7.083	7.152
Mandalina (Diğer)	627.722	685.550	624.000	717.947	912.307
Toplam Mandalina	1.550.469	1.650.000	1.400.000	1.585.629	1.819.000
Limon	1.007.133	1.100.000	950.000	1.188.517	1.550.000
Greyfurt	260.000	250.000	249.185	238.012	249.000
Turunç	2.124	2.052	2.230	2.609	2.615
TOPLAM	4.769.726	4.902.052	4.301.415	4.348.742	5.362.615

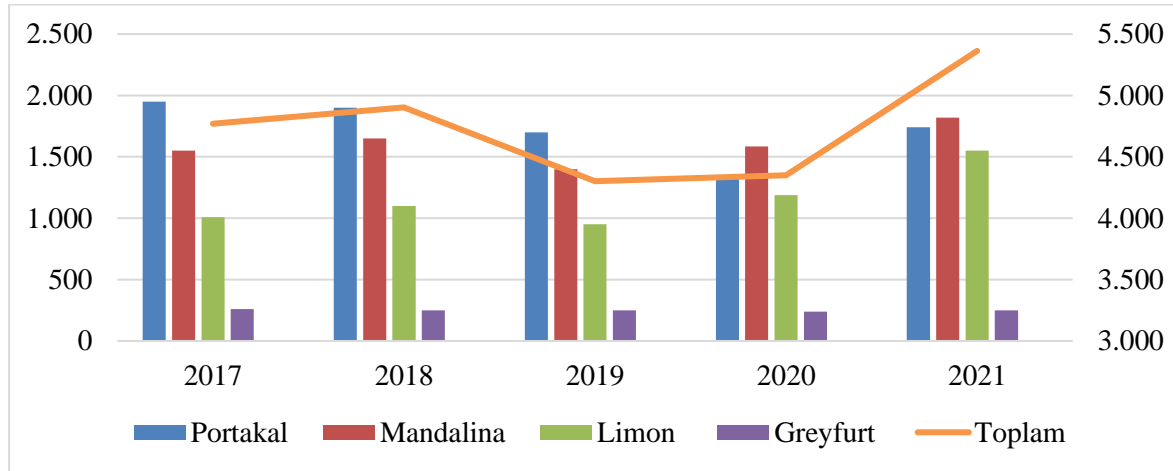
Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 31.03.2022)

Türkiye'de 2017 ve 2021 yılları arasındaki turunçgil üretimi incelendiğinde toplam turunçgil üretiminin 2017 yılına göre %12 oranında arttığı görülmektedir. Üretimdeki en

fazla artış %54 ile limonda görülürken, en fazla azalma %18 ile Washington çeşidi portakalda görülmektedir (Tablo 9).

Son yıllarda turunçgil üretiminde mandalina ve limon türlerine ağırlık verilmiştir. Limon fiyatlarının beklentilerin üzerinde olması nedeniyle bahçe tesisinde öncelikle tercih edilen tür limon olmuştur. Bu durum limon fidanına olan talebe, dolayısıyla fidan fiyatlarında da artışa neden olmuştur (Uysal, Polatöz, 2017).

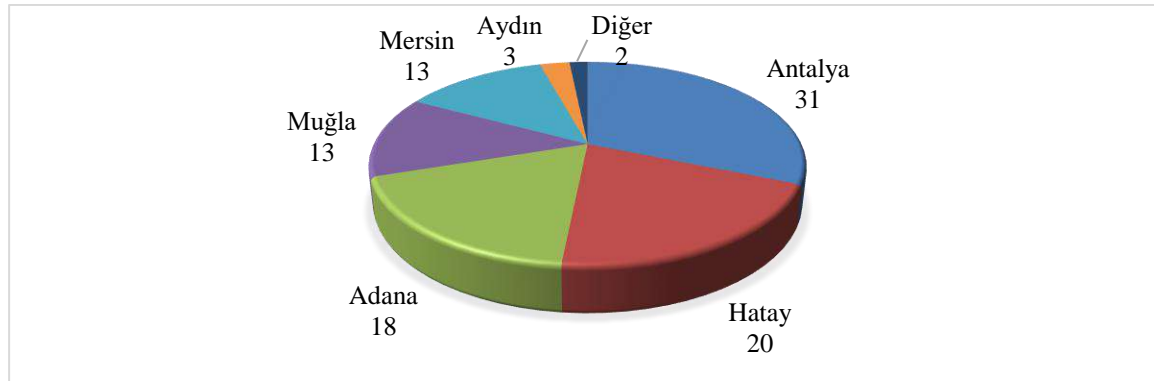
Şekil 9. Türkiye Turunçgil Üretimi (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 9

Türkiye’de 2021 yılında portakal üretiminin %84’ü Akdeniz, %16’sı Ege Bölgesi’nden karşılanmıştır. Aynı yılda Türkiye’de gerçekleşen 1,7 milyon ton portakal üretiminde %31 üretim payı ile Antalya ilk sırada yer alırken, Antalya’yı Hatay (%20) ve Adana (%18) illeri takip etmektedir (Şekil 10). Bir önceki sezona göre toplam portakal üretiminde %31 oranında artış görülmektedir (Tablo 9).

Şekil 10. Türkiye Portakal Üretiminde Önemli İller (%) (2021)

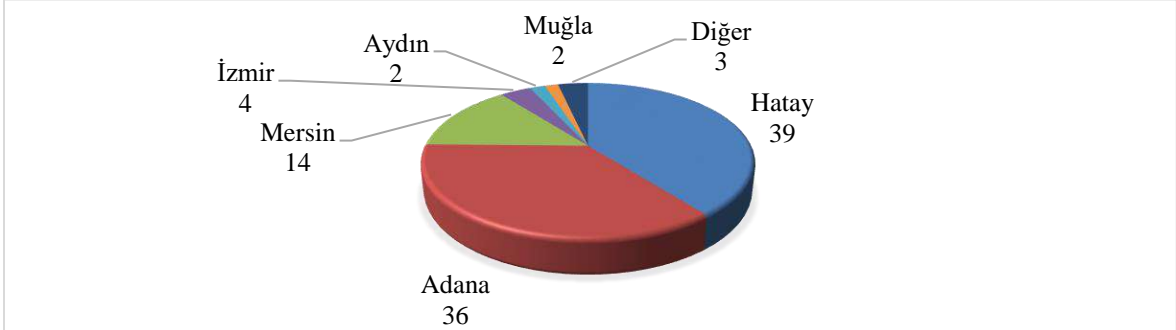

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 31.03.2022)

Türkiye’de 2021 yılında 1,8 milyon ton mandalina üretimi gerçekleşmiş olup, üretimin %84’ü Akdeniz, %15’i Ege Bölgesi’nden karşılanmıştır. İllere göre mandalina üretimine bakıldığında ise, aynı yılda %39 üretim payı ile Hatay’ın Türkiye mandalina üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Hatay’ı Adana (%36) ve Mersin (%19) illeri izlemektedir (Şekil 11).

Aynı yılda Türkiye’de üretilen mandalina çeşitlerinin %44’ünü 802 bin ton üretim miktarı ile Satsuma, %50’sini diğer, %5’ini Klemantin çeşidi mandalinalar oluşturmuştur. Toplam mandalina üretiminin; önceki sezona göre %15 oranında arttığı görülmektedir (Tablo 9).

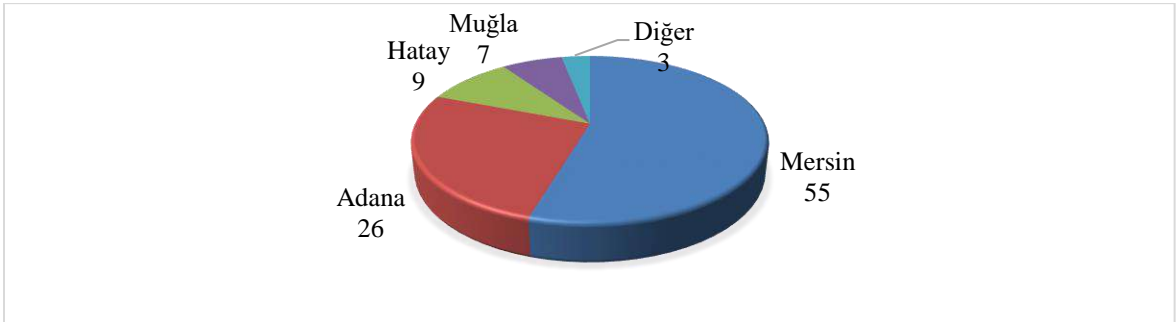
Şekil 11. Türkiye Mandalina Üretiminde Önemli İller (%) (2021)

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 31.03.2022)

Türkiye’de 2021 yılında 1,6 milyon ton limon üretimi gerçekleşmiş olup, üretimin %93’ünü Akdeniz, %7’sini Ege Bölgesi karşılamıştır. Üretimde bir önceki sezona göre %30 oranında artış görülmektedir. İllerin limon üretimlerine bakıldığında ise aynı yılda %55 üretim payı ile Mersin’in Türkiye limon üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Mersin’i Adana (%26) ve Hatay (%9) illeri izlemektedir (Şekil 12).

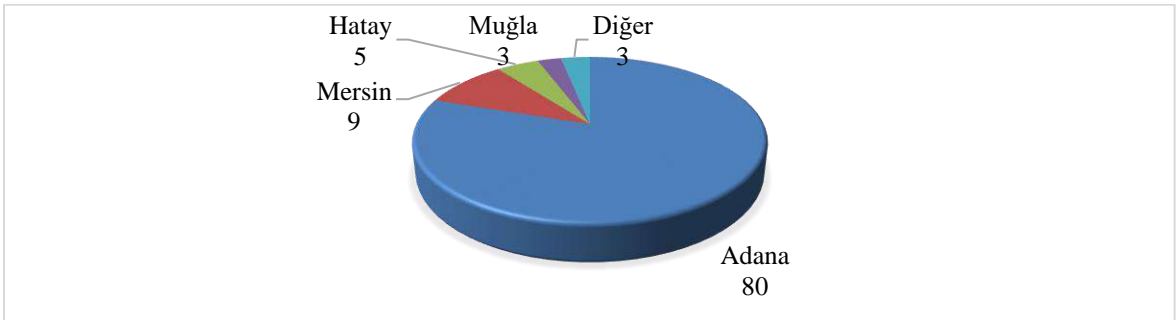
Şekil 12. Türkiye Limon Üretiminde Önemli İller (%) (2021)

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 31.03.2022)

Türkiye’de 2021 yılında 249 bin ton olarak gerçekleşen greyfurt üretiminin %97’si Akdeniz, %3’ü Ege Bölgesi’nden karşılanmıştır. İllere göre greyfurt üretimine bakıldığında aynı yılda %80 üretim payı ile Adana’nın Türkiye greyfurt üretiminde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Adana’yı Mersin (%9) ve Hatay (%5) illeri izlemektedir (Şekil 13).

Şekil 13. Türkiye Greyfurt Üretiminde Önemli İller (%) (2021)

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 31.03.2022)

3.2.Türkiye’de Turunçgil Alanı ve Verimi

Türkiye’de turunçgil meyvelikleri 2021 yılında 1,7 milyon da alana sahip olmuştur. Beş yıl öncesine göre, toplu meyveliklerin alanı %19 oranında artış gösterirken, toplam limon alanları %61, toplam mandalina alanları %20 oranında artmış, portakal (%6) ve greyfurt (%7) alanlarında ise azalma görülmüştür. Aynı yılda mandalina alanları toplam turunçgil alanının %37’sine, limon %31, portakal %29 ve greyfurt ise toplam turunçgil alanının %3’üne sahip olmuştur (Tablo 10).

Tablo 10. Türkiye’de Turunçgil Toplu Meyveliklerin Alanı (Bin Da) ve Meyve Veren Ağaç Başına Ortalama Verim (Kg)

	2017		2018		2019		2020		2021	
	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim	Alan	Verim
Toplam Portakal	513	-	508	-	502	-	460	-	481	-
Portakal (Washington)	366	154	355	149	348	134	310	108	308	140
Portakal (Yafa)	18	130	18	136	18	110	14	114	14	120
Portakal (Diğer)	130	137	135	134	137	125	136	109	159	135
Toplam Mandalina	507	-	516	-	536	-	598	-	607	-
Mandalina (Satsuma)	243	112	243	115	249	91	268	101	255	107
Mandalina (Klemantin)	30	107	31	114	30	95	29	104	28	107
Mandalina (King)	2	106	2	113	2	93	2	125	2	123
Mandalina (Diğer)	232	106	240	114	255	93	299	97	322	107
Limon	324	121	359	126	402	97	469	107	522	114
Greyfurt	54	200	52	200	52	203	51	201	50	209
Turunç	0,1	39	0	39	0	41	0	38	0	38
TOPLAM	1.398	-	1.435	-	1.492	-	1.578	-	1.660	-

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 05.04.2022)

Türkiye’nin son beş yıl içerisinde turunçgil türlerinde meyve veren ve vermeyen ağaç sayıları incelendiğinde, toplam meyve veren turunçgil ağacı sayısında 2017 yılına göre %20 oranında, vermeyen ağaç sayısında ise aynı yıla göre %67 oranında artış görülmüştür. Meyve veren ağaç sayılarında en fazla artış limonda (%63) görülürken, en fazla azalma Washington cinsi portakalda (%10) görülmüştür. Meyve vermeyen yaşta ağaç sayılarına baktığımızda ise, 2017 yılına göre en fazla artış %141 ile diğer portakal türleri ağaç sayılarında görülürken, en fazla azalma %65 ile turunç ağacı sayısında görülmüştür (Tablo 11).

Tablo 11. Türkiye'de Turunçgil Meyve Veren ve Meyve Vermeyen Yaşta Ağaç Sayısı (Bin Adet)

	2017		2018		2019		2020		2021	
	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.	Mey. ver.	Mey. verm.
Toplam Portakal	13.124	917	13.150	681	12.985	866	12.307	1.052	12.625	1.210
Portakal (Was.)	9.422	560	9.394	371	9.247	457	8.645	396	8.447	388
Portakal (Yafa)	553	34	533	29	519	29	490	49	504	45
Portakal (Diğer)	3.148	323	3.223	281	3.220	380	3.171	607	3.674	777
Toplam Mandalina	14.211	3.522	14.396	3.726	15.183	4.158	15.926	5.841	16.987	5.571
Mandalina (Sat.)	7.320	1.217	7.410	1.196	7.489	1.733	7.569	2.341	7.491	2.046
Mandalina (Klem.)	934	95	924	100	945	75	899	78	912	68
Mandalina (King)	53	3	51	4	54	5	57	6	58	4
Mandalina (Diğer)	5.904	2.207	6.011	2.425	6.695	2.345	7.401	3.417	8.526	3.453
Limon	8.312	2.019	8.733	2.910	9.798	3.238	11.139	4.391	13.540	4.112
Greyfurt	1.298	64	1.249	61	1.229	42	1.184	44	1.189	28
Turunç	55	23	53	23	54	23	69	8	69	8
TOPLAM	37.000	6.543	37.582	7.401	39.249	8.327	40.625	11.406	44.410	10.92

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 05.04.2022)

3.3. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi

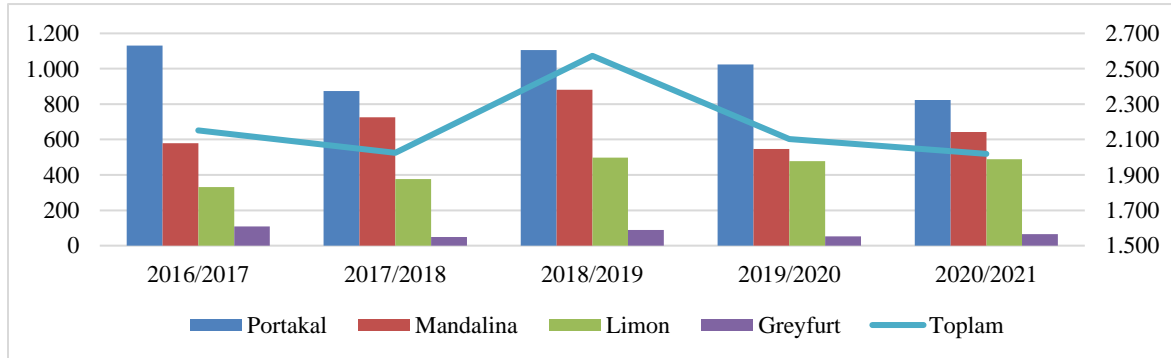
Türkiye’nin turunçgil tüketimi 2020/21 sezonunda 2 milyon ton civarında gerçekleşmiştir. Toplam turunçgil tüketiminin %41’i portakal, %32’si mandalina, %24’ü limon ve %3’ü greyfurta aittir. Toplam turunçgil tüketiminde son 5 yıl içerisinde ciddi bir değişiklik görülmemekle birlikte, en fazla artış %47 ile limon tüketiminde, en fazla azalma ise %40 ile portakal tüketiminde gerçekleşmiştir (Tablo 12).

Tablo 12. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi (Bin Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2016/2017	1.131	580	332	109	2.152
2017/2018	874	725	377	49	2.024
2018/2019	1.105	882	497	89	2.573
2019/2020	1.025	547	478	53	2.103
2020/2021	823	643	488	65	2.019

Kaynak: TÜİK Denge Tablosu, 2022 (Erişim Tarihi: 31.03.2022)

Şekil 14. Türkiye’de Turunçgil Tüketimi (Bin Ton)

Kaynak: Tablo 10

Aynı sezonda kişi başına turunçgil tüketimi 24,7 kg, portakal tüketimi 9,8 kg, mandalina tüketimi 7,7 kg, limon tüketimi 5,8 kg, greyfurt tüketimi 0,8 kg olarak gerçekleşmiştir. Kişi başına turunçgil tüketiminde son 5 sezon içerisinde %7 oranında azalma görülmüştür.

Tablo 13. Türkiye’de Turunçgil Kişi Başına Tüketimi (Kg) ve Yeterlilik Derecesi (%)

	Portakal		Mandalina		Limon		Greyfurt	
	Kişi Başına Tük.	Yeterlilik Or.	Kişi Başına Tük.	Yeterlilik Or.	Kişi Başına Tük.	Yeterlilik Or.	Kişi Başına Tük.	Yeterlilik Or.
2016/17	14,2	145,1	7,3	209,7	3,9	246,7	1,4	209,0
2017/18	10,8	197,9	9,0	194,5	4,7	241,6	0,6	481,1
2018/19	13,5	152,5	10,8	170,3	6,1	200,1	1,1	251,5
2019/20	12,3	147,1	6,6	232,8	5,7	179,8	0,6	424,9
2020/21	9,8	143,8	7,7	224,3	5,8	220,4	0,8	329,8

Kaynak: TÜİK Denge Tablosu, 2022 (Erişim Tarihi: 31.03.2022)

3.4. Türkiye’de Turunçgil Ticareti

Turunçgil ihracatı, Türkiye yaş meyve sebze ihracatında önemli bir paya sahiptir. 2022 yılı Mart ayı yaş meyve sebze ihracat rakamlarına göre; Türkiye toplam yaş meyve sebze ihracat miktarının %43’ü turunçgil, %37’si taze sebze ve %19’u taze meyve ihracatını oluşturmaktadır (AKİB, 2022).

3.4.1. Türkiye’de turunçgil ihracatı

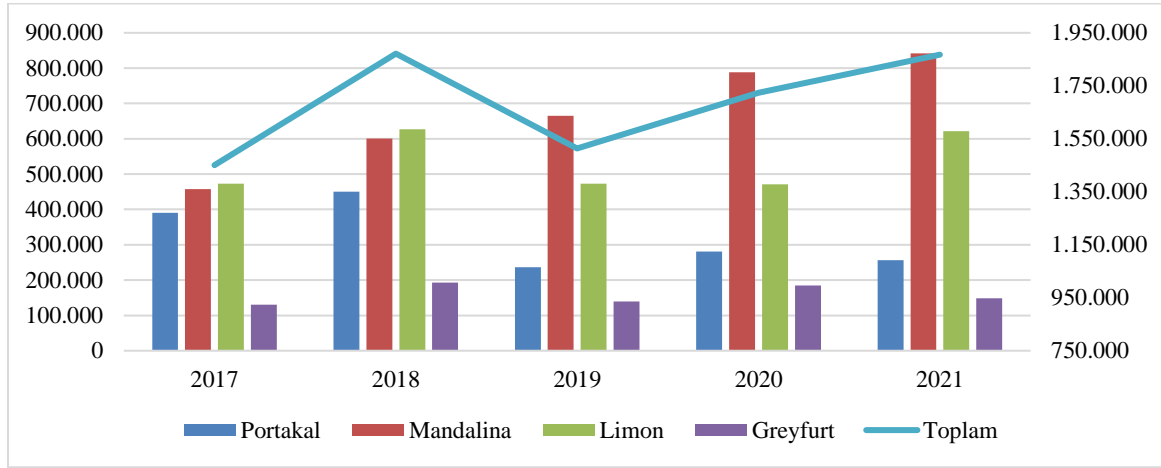
Türkiye’de 2021 yılında 1,9 milyon ton turunçgil ihracatı gerçekleşmiştir. Bu ihracatın %45’i mandalina, %33’ü limon, %14’ü portakal ve %8’i greyfurtdan karşılanmaktadır. Son 5 yıllık veriler incelendiğinde toplam turunçgil ihracatında %29, mandalinada %84, limonda %31, greyfurtta %14 oranında artış görülürken, portakal ihracatında %34 oranında azalma görülmektedir (Tablo 14).

Tablo 14. Türkiye’de Turunçgil İhracatı (Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2017	390.290	457.271	472.481	130.443	1.450.485
2018	449.873	601.137	627.324	193.130	1.871.464
2019	236.326	665.388	472.818	139.249	1.513.781
2020	280.793	788.281	470.764	184.476	1.724.314
2021	255.903	841.763	621.099	148.869	1.867.634

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 05.04.2022) Portakal verileri taze veya kurutulmuş, mandarinler (Tanjerin ve Satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş, limon ve tatlı limon (taze veya kurutulmuş), greyfurt ve pomelolar; taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır.

Şekil 15. Türkiye’de Turunçgil İhracatı (Ton)

Kaynak: Tablo 14

Türkiye turunçgil ihracatında birkaç ülkeye bağımlıdır. Başta Rusya, Irak, Ukrayna olmak üzere Romanya, Polonya, Bulgaristan en önemli pazarlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Son dönemde Çin, Mısır, Fas gibi ülkelerin de hedef pazarları arasında bu ülkeler yer almaktadır. Türkiye portakal ihracatında Mısır ve Güney Afrika rekabet gücü açısından ön plana çıkmışlardır. Limon açısından bakıldığında, İspanya limon ihracatında hakim ülkedir. Greyfurt ihracatında Türkiye güçlü bir karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olmakla birlikte, G.Afrika ve İsrail Türkiye'nin önemli rakipleri arasında yer almaktadır. Türkiye'nin, uluslararası pazarlarda konumunu korumak amacıyla narenciye ürünlerini daha ucuza satması ülkenin rekabet gücünü olumsuz etkilemektedir. Yaş meyve ve sebze olarak yapılan ihracatın, işlenmiş ürün olarak daha fazla katma değer yaratacak şekilde işlenerek ihraç edilmesi sektörün ülke ekonomisine katkısını artıracaktır. Narenciye üretim sezonunun yeni çeşitler ile uzatılması, pazar talebini sürekli karşılayabilmek ve konumunu koruyabilmek adına önemli olacaktır (Gül Dilek ve Tipi, 2022).

2021 yılı Türkiye turunçgil ihracatında önde gelen ülkelere baktığımızda; portakal ihracatında Irak, Rusya ve Ukrayna, mandalina ihracatında Rusya, Ukrayna ve Irak, limon ihracatında Irak, Rusya ve Ukrayna, greyfurt ihracatında ise Rusya, Polonya ve Ukrayna'nın önde gelen ilk 3 ülke olduğu görülmektedir (Tablo 15).

Tablo 15. Türkiye Turunçgil İhracatında Önde Gelen Ülkelerin İhracat Miktar (Ton) ve Payları (%) (2021)

Portakal		Mandalina		Limon		Greyfurt					
Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%				
Irak	102.640	40,1	Rusya	438.679	52,1	Irak	174.560	28,1	Rusya	47.155	31,7
Rusya	91.714	35,8	Ukrayna	121.648	14,5	Rusya	147.731	23,8	Polonya	17.203	11,6
Ukrayna	18.955	7,4	Irak	119.055	14,1	Ukrayna	43.525	7,0	Ukrayna	14.359	9,6
Suriye	7.663	3,0	Suriye	21.055	2,5	Romanya	36.824	5,9	Romanya	12.248	8,2
Gürcistan	7.558	3,0	Sırbistan	16.244	1,9	Suriye	26.026	4,2	Bulgaristan	8.270	5,6
Diğer	27.373	10,7	Diğer	125.081	14,9	Diğer	192.432	31,0	Diğer	49.634	33,3
Türkiye	255.903	100	Türkiye	841.763	100	Türkiye	621.099	100	Türkiye	148.869	100

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 05.04.2022)

3.4.2. Türkiye’de turunçgil ithalatı

Türkiye 2021 yılında 72 bin ton turunçgil ithalatı gerçekleştirirken, ithalatta ilk sırayı %60’lık pay ile portakalın aldığı görülmektedir. Portakalı sırasıyla mandalina (%33), limon (%5) ve greyfurt (%2) izlemektedir (Tablo 16).

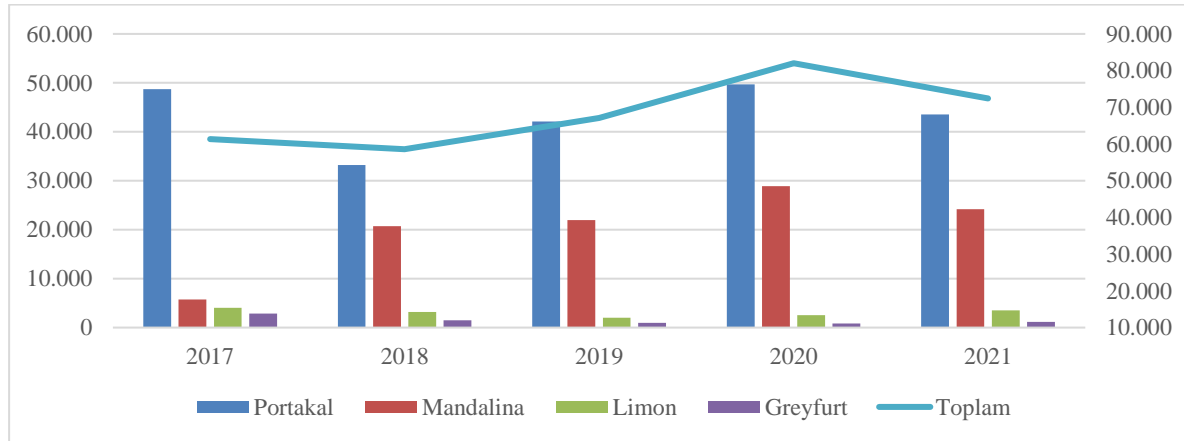
Son beş yıllık veriler incelendiğinde ise; toplam turunçgil ithalatının 2017 yılına göre %18 oranında arttığı görülmektedir. En fazla azalma %59 oranı ile greyfurt ithalatında görülürken, %322’lik pay ile en fazla artış mandalina ithalatında görülmüştür (Tablo 16).

Tablo 16. Türkiye’de Turunçgil İthalatı (Ton)

	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt	Toplam
2017	48.743	5.729	4.024	2.843	61.339
2018	33.232	20.714	3.185	1.462	58.593
2019	42.132	21.977	1.979	985	67.073
2020	49.721	28.909	2.555	828	82.013
2021	43.567	24.164	3.510	1.154	72.395

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 05.04.2022)) Portakal verileri taze veya kurutulmuş, mandarinler (Tanjerin ve Satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş, limon ve tatlı limon (taze veya kurutulmuş), greyfurt ve pomelolar; taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır.

Şekil 16. Türkiye’de Turunçgil İthalatı (Ton)

Kaynak: Tablo 15

2021 yılında Türkiye’nin portakal ve mandalina ithalatında en önemli ithalatçı ülke KKTC olurken, limonda KKTC ve Brezilya, greyfurtta ise, KKTC ve Çin olmuştur (Tablo 17).

Tablo 17. Türkiye Turunçgil İthalatında Önde Gelen Ülkelerin İthalat Miktar (Ton) ve Payları (%) (2021)

	Portakal		Mandalina		Limon		Greyfurt				
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%			
KKTC	43.377	99,6	KKTC	22.903	94,8	KKTC	2.296	65,4	KKTC	732	63,5
Romanya	116	0,3	Rusya	355	1,5	Brezilya	606	17,3	Çin	240	20,8
Diğer	73	0,2	Diğer	906	3,7	Romanya	112	3,2	Bulgaristan	46	4,0
-	-	-	-	-	-	Diğer	496	14,1	Diğer	135	11,7
Türkiye	43.567	100	Türkiye	24.164	100	Türkiye	3.510	100	Türkiye	1.154	100

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 05.04.2022)

3.5. Türkiye’de Turunçgil Fiyatları

2021 yılı turunçgil üretici fiyatlarına bakıldığında; 1,90 TL/Kg ile en yüksek fiyatlı ürünün portakal, 1,04 TL/Kg ile en düşük fiyatlı ürünün greyfurt olduğu görülmektedir. 2017 yılına göre, %168 ile en fazla artış portakal üretici fiyatında gerçekleşmiştir. Bir önceki yıla göre ise, portakal üretici fiyatı %28, mandalina fiyatı %23, greyfurt fiyatı %5 oranında artarken, limon üretici fiyatı %27 oranında azalmıştır (Tablo 18).

Tüketici fiyatlarının beş yıllık seyri incelendiğinde ise; 2017 yılına göre portakal tüketici fiyatında %124, mandalina fiyatında %99 ve limon fiyatında %39 oranında artış görülmektedir. Bir önceki sezona göre ise, mandalina tüketici fiyatı %25, portakal fiyatı %22 oranında artarken limon tüketici fiyatı %13 oranında azalmıştır (Tablo 18).

Tablo 18. Türkiye’de Turunçgil Üretici ve Tüketici Fiyatları (TL/Kg)

	Üretici Fiyatı					Tüketici Fiyatı				
	2017	2018	2019	2020	2021	2017	2018	2019	2020	2021
Portakal	0,71	0,80	1,05	1,49	1,90	2,79	3,07	4,19	5,10	6,24
Mandalina	0,73	0,81	0,94	1,28	1,58	2,69	3,05	3,47	4,29	5,36
Limon	1,51	1,38	1,65	2,04	1,49	4,67	5,35	6,35	7,49	6,50
Greyfurt	0,71	0,80	1,05	0,99	1,04	-	-	-	-	-

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Ülkemiz hem üretim hem de ihracat açısından önemli bir turunçgil potansiyeline sahiptir. Ancak dış ticarete, gerek rakip ülkelerin uyguladığı politikalar, gerekse hedef ülkelerin koyduğu sınırlamalar çeşitli aksaklıklara neden olmaktadır. Türkiye narenciye sektörünün ihracatını artırabilmek için uluslararası piyasada önemli üretici ülkelerle rekabet etmek zorundadır. Bu nedenle diğer ülkelerle rekabet edilebilirliğin sağlanması için önlemler alınmalıdır. AB gibi gelişmiş ülke pazarlarının yanı sıra uzak doğu pazarlarına da açılmalı, pazar çeşitlendirmesi yapılmalı, AB pazarının istediği kalite ve standartta ürün üretimi için üreticilerin iyi tarım uygulamalarını benimsemesi sağlanmalıdır. Özellikle Akdeniz Meyve Sineği ile mücadele ihracat açısından önemli bir sorun olup, çözümü için gerekli adımlar atılmalı, turunçgil ihracatında Türkiye'nin, devletin desteği ile "markalaşma" yoluna gitmesi sağlanmalıdır (Gül Dilek ve Tipi, 2022).

Dünyanın çeşitli yerlerinde turunçgillerde etkili olan 80'e yakın virüs ve virüs benzeri hastalık bildirilmiştir. Bu hastalıkların verimi %10-50 oranında azalttığı, o nedenle turunçgil tarımında çok büyük ekonomik kayıplara neden olduğu, hatta turunçgil yetiştiriciliğini tehdit eder duruma geldiği belirtilmektedir. Özellikle verim ve kaliteyi artırmak ve dünya pazarında rekabet gücüne ulaşabilmek için birçok ülkenin çeşit geliştirme, arındırma, indeksleme ve introduksiyon konularını içeren turunçgil çeşit geliştirme programlarının uygulanmasına çok önceden başladıkları görülmektedir. Ülkemizde ise bu programlara benzer bir program FAO destekli olarak 1988 yılında Narenciye ve Seracılık Araştırma Enstitüsü'nde başlanmıştır. Proje çerçevesinde 1992 yılında ilk virüsten ari turunçgil aşı gözü ve 1996 yılında ise ilk virüsten ari turunçgil fidanı üretimi gerçekleştirilmiştir. 1994 yılında proje TAGEM destekli olarak "Türkiye Turunçgil Çeşit Geliştirme Programı (TTÇGP)" adını almış ve sürekli bir program haline getirilmiştir. Günümüzde program kapsamında; 1994-2020 yılları arasında toplam 271 turunçgil tür ve çeşidi programa dahil edilmiş, virüs ve virüs benzeri hastalıkların olumsuz etkilerini gidermek için ilk koşul arındırılmış kaynaklardan elde edilen materyalle fidan üretimi olmuştur (Kurt, 2020).

Turunçgil üretiminin sürekliliğinin sağlanabilmesi için turunçgil üreticilerinin yeterli düzeyde ve sürekli bir gelir elde etmeleri gerekmektedir. Turunçgil hasat sonrası arzın talebi aşması ve çabuk bozulma durumu nedeniyle tüketim alternatiflerinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Ar-ge faaliyetleri ile turunçgilin nihai tüketiciler tarafından meyve olarak tüketilmelerinin dışında yeni tüketim alternatifleri geliştirilmelidir. Ayrıca yeni turunçgil üretim alanları oluşturulurken ürünün pazardaki talep durumu, ürünün dayanıklılık süresi, kullanım alanlarının çokluğu ya da azlığı dikkate alınarak pazar odaklı üretim gerçekleştirilmelidir. Ayrıca bu konuda ülkede ve dünyadaki gelişmeler ile ekonomik getirinin de yüksek olabilmesi için üretim teknolojilerindeki gelişmelerin de takip edilmesi gerekmektedir (Atlı ve Söyler, 2018).

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Brezilya						
2012/2013	16.361	15	16.376	20	5.421	10.935
2013/2014	17.870	17	17.887	19	6.036	11.832
2014/2015	16.714	18	16.732	30	5.196	11.506
2015/2016	14.414	18	14.432	26	4.940	9.466
2016/2017	20.890	20	20.910	33	4.761	16.116
2017/2018	15.953	24	15.977	20	4.982	10.975
2018/2019	19.298	29	19.327	4	4.961	14.362
2019/2020	14.870	20	14.890	8	4.967	9.915
2020/2021	14.712	24	14.736	4	4.573	10.159
2021/2022	16.524	24	16.548	8	4.749	11.791
Çin						
2012/2013	7.000	88	7.088	83	6.405	600
2013/2014	7.600	88	7.688	108	6.865	715
2014/2015	6.600	146	6.746	53	6.043	650
2015/2016	6.900	220	7.120	74	6.446	600
2016/2017	7.000	357	7.357	59	6.718	580
2017/2018	7.300	393	7.693	65	7.058	570
2018/2019	7.200	434	7.634	55	7.059	520
2019/2020	7.400	288	7.688	52	7.236	400
2020/2021	7.500	245	7.745	100	7.295	350
2021/2022	7.600	230	7.830	110	7.370	350
AB						
2012/2013	5.890	883	6.773	322	5.382	1.069
2013/2014	6.550	819	7.369	346	5.549	1.474
2014/2015	5.954	927	6.881	297	5.333	1.251
2015/2016	6.038	974	7.012	319	5.407	1.286
2016/2017	6.739	861	7.600	419	5.690	1.491
2017/2018	6.270	909	7.179	443	5.582	1.154
2018/2019	6.800	881	7.681	494	5.878	1.309
2019/2020	6.268	960	7.228	417	5.963	848
2020/2021	6.488	858	7.346	410	5.930	1.006
2021/2022	6.101	1.000	7.101	400	5.793	908
Meksika						
2012/2013	4.400	28	4.428	31	2.887	1.510
2013/2014	4.533	26	4.559	47	3.312	1.200
2014/2015	4.515	26	4.541	44	2.947	1.550
2015/2016	4.603	32	4.635	56	2.929	1.650
2016/2017	4.630	19	4.649	76	2.473	2.100
2017/2018	4.737	20	4.757	72	2.785	1.900
2018/2019	4.716	30	4.746	60	2.486	2.200
2019/2020	2.530	31	2.561	65	1.596	900
2020/2021	4.136	35	4.171	72	2.749	1.350
2021/2022	4.280	34	4.314	75	2.539	1.700

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 1 (devam). Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
ABD						
2012/2013	7.501	139	7.640	678	1.492	5.470
2013/2014	6.140	143	6.283	506	1.357	4.420
2014/2015	5.763	155	5.918	522	1.263	4.133
2015/2016	5.523	164	5.687	657	1.346	3.684
2016/2017	4.616	182	4.798	613	1.184	3.001
2017/2018	3.515	222	3.737	511	1.216	2.010
2018/2019	4.923	193	5.116	479	1.259	3.378
2019/2020	4.766	200	4.966	507	1.409	3.050
2020/2021	4.015	218	4.233	471	1.274	2.488
2021/2022	3.560	220	3.780	450	1.100	2.230
Mısır						
2012/2013	2.450	0	2.450	1.000	1.365	85
2013/2014	2.570	0	2.570	1.100	1.385	85
2014/2015	2.635	0	2.635	1.200	1.350	85
2015/2016	2.930	0	2.930	1.450	1.380	100
2016/2017	3.000	0	3.000	1.520	1.380	100
2017/2018	3.120	0	3.120	1.540	1.480	100
2018/2019	3.600	0	3.600	1.700	1.540	360
2019/2020	3.200	0	3.200	1.375	1.490	335
2020/2021	3.570	0	3.570	1.670	1.550	350
2021/2022	3.000	0	3.000	1.450	1.250	300
Türkiye						
2012/2013	1.600	29	1.629	244	1.290	95
2013/2014	1.700	33	1.733	349	1.284	100
2014/2015	1.650	45	1.695	305	1.310	80
2015/2016	1.800	37	1.837	371	1.366	100
2016/2017	1.850	49	1.899	397	1.402	100
2017/2018	1.905	33	1.938	454	1.386	98
2018/2019	1.900	42	1.942	298	1.539	105
2019/2020	1.700	49	1.749	292	1.347	110
2020/2021	1.300	43	1.343	220	1.018	105
2021/2022	1.820	43	1.863	265	1.488	110
Güney Afrika						
2012/2013	1.659	0	1.659	1.162	128	369
2013/2014	1.723	13	1.736	1.144	121	471
2014/2015	1.645	13	1.658	1.160	95	403
2015/2016	1.275	1	1.276	1.064	70	142
2016/2017	1.363	2	1.365	1.171	71	123
2017/2018	1.586	4	1.590	1.279	72	239
2018/2019	1.590	4	1.594	1.186	75	333
2019/2020	1.620	2	1.622	1.260	80	282
2020/2021	1.650	3	1.653	1.200	90	363
2021/2022	1.700	3	1.703	1.240	95	368

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 1 (devam). Dünya Portakal Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Fas						
2012/2013	784	0	784	82	642	60
2013/2014	1.001	0	1.001	111	820	70
2014/2015	868	0	868	130	688	50
2015/2016	925	0	925	89	811	25
2016/2017	1.037	0	1.037	165	822	50
2017/2018	1.021	0	1.021	145	826	50
2018/2019	1.183	0	1.183	155	968	60
2019/2020	806	0	806	117	654	35
2020/2021	1.039	0	1.039	96	893	50
2021/2022	1.150	0	1.150	120	975	55
Vietnam						
2012/2013	521	38	559	0	559	0
2013/2014	590	71	661	0	661	0
2014/2015	566	36	602	0	602	0
2015/2016	637	58	695	0	695	0
2016/2017	768	43	811	0	811	0
2017/2018	855	62	917	0	917	0
2018/2019	1.017	51	1.068	0	1.068	0
2019/2020	1.017	45	1.062	0	1.062	0
2020/2021	1.017	75	1.092	0	1.092	0
2021/2022	1.017	80	1.097	0	1.097	0
Dünya						
2012/2013	49.859	3.718	53.577	3.889	28.926	20.762
2013/2014	52.291	3.516	55.807	4.001	30.802	21.004
2014/2015	48.830	3.760	52.590	4.061	28.171	20.358
2015/2016	47.111	4.141	51.252	4.477	28.981	17.794
2016/2017	53.859	4.371	58.230	4.966	28.847	24.417
2017/2018	48.274	4.672	52.946	5.024	29.973	17.949
2018/2019	54.241	4.575	58.816	4.948	30.484	23.384
2019/2020	46.108	4.420	50.528	4.540	29.486	16.502
2020/2021	47.448	4.288	51.736	4.582	30.273	16.881
2021/2022	48.838	4.412	53.250	4.505	30.259	18.486

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 2. Dünya Mandalına Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Çin						
2012/2013	17.000	12	17.012	702	15.650	660
2013/2014	17.850	18	17.868	744	16.524	600
2014/2015	19.400	19	19.419	736	18.053	630
2015/2016	20.200	28	20.228	658	18.910	660
2016/2017	20.600	50	20.650	584	19.416	650
2017/2018	21.200	54	21.254	556	20.058	640
2018/2019	22.000	61	22.061	706	20.735	620
2019/2020	23.000	45	23.045	657	21.768	620
2020/2021	25.000	64	25.064	857	23.577	630
2021/2022	28.000	70	28.070	900	26.490	680
AB						
2012/2013	2.927	317	3.244	404	2.493	347
2013/2014	3.213	369	3.582	349	2.848	385
2014/2015	3.474	367	3.841	287	3.206	348
2015/2016	3.086	423	3.509	250	2.988	271
2016/2017	3.421	310	3.731	406	2.953	372
2017/2018	2.913	336	3.249	373	2.650	226
2018/2019	3.209	339	3.548	407	2.870	271
2019/2020	2.889	407	3.296	330	2.694	272
2020/2021	3.206	422	3.628	350	3.001	277
2021/2022	2.965	450	3.415	340	2.813	262
Türkiye						
2012/2013	876	10	886	406	479	1
2013/2014	880	17	897	532	364	1
2014/2015	960	19	979	610	368	1
2015/2016	1.040	23	1.063	575	487	1
2016/2017	1.300	25	1.325	710	614	1
2017/2018	1.550	26	1.576	739	836	1
2018/2019	1.650	32	1.682	712	969	1
2019/2020	1.400	42	1.442	827	614	1
2020/2021	1.600	38	1.638	898	739	1
2021/2022	1.750	35	1.785	1.000	784	1
Fas						
2012/2013	662	0	662	307	355	0
2013/2014	1.160	0	1.160	501	659	0
2014/2015	1.003	0	1.003	347	656	0
2015/2016	1.065	0	1.065	469	596	0
2016/2017	1.278	0	1.278	517	761	0
2017/2018	1.185	0	1.185	539	646	0
2018/2019	1.375	0	1.375	623	752	0
2019/2020	926	0	926	411	515	0
2020/2021	1.205	0	1.205	463	742	0
2021/2022	1.360	0	1.360	500	860	0

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 2 (Devam). Dünya Mandalına Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Japonya						
2012/2013	846	17	863	2	780	81
2013/2014	1.124	10	1.134	3	1.041	90
2014/2015	1.040	12	1.052	3	959	90
2015/2016	933	17	950	3	860	87
2016/2017	1.070	21	1.091	2	991	98
2017/2018	968	17	985	2	904	79
2018/2019	994	20	1.014	1	949	64
2019/2020	962	21	983	1	902	80
2020/2021	976	23	999	1	930	68
2021/2022	924	25	949	2	877	70
ABD						
2012/2013	660	154	814	42	642	130
2013/2014	700	182	882	31	720	131
2014/2015	810	212	1.022	42	759	221
2015/2016	861	232	1.093	36	769	288
2016/2017	933	274	1.207	36	862	309
2017/2018	729	353	1.082	35	876	171
2018/2019	1.004	314	1.318	45	956	317
2019/2020	856	391	1.247	45	1.004	198
2020/2021	1.058	374	1.432	55	1.034	343
2021/2022	797	400	1.197	45	952	200
Güney Afrika						
2012/2013	171	1	172	133	23	16
2013/2014	195	1	196	153	24	19
2014/2015	203	1	204	157	24	23
2015/2016	226	1	227	190	26	11
2016/2017	261	1	262	210	28	24
2017/2018	356	1	357	261	21	75
2018/2019	375	2	377	296	22	59
2019/2020	461	2	463	389	27	47
2020/2021	567	3	570	490	29	51
2021/2022	630	3	633	550	30	53
Güney Kore						
2012/2013	667	0	667	4	607	56
2013/2014	672	0	672	4	575	93
2014/2015	697	0	697	3	535	159
2015/2016	635	0	635	3	547	85
2016/2017	600	0	600	2	542	56
2017/2018	577	0	577	2	503	72
2018/2019	608	0	608	2	543	63
2019/2020	631	1	632	3	552	77
2020/2021	655	1	656	7	571	78
2021/2022	610	0	610	5	545	60

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 2 (Devam). Dünya Mandalına Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Arjantin						
2012/2013	300	0	300	87	150	63
2013/2014	370	0	370	88	200	82
2014/2015	350	0	350	53	200	97
2015/2016	350	0	350	50	190	110
2016/2017	320	0	320	41	169	110
2017/2018	350	0	350	34	200	116
2018/2019	430	0	430	37	280	113
2019/2020	330	0	330	34	220	76
2020/2021	380	0	380	50	270	60
2021/2022	370	0	370	55	260	55
Avustralya						
2012/2013	98	2	100	36	58	6
2013/2014	105	3	108	30	72	6
2014/2015	153	4	157	49	105	3
2015/2016	154	5	159	50	106	3
2016/2017	160	4	164	70	91	3
2017/2018	157	5	162	61	98	3
2018/2019	175	4	179	87	89	3
2019/2020	160	3	163	61	99	3
2020/2021	180	4	184	80	101	3
2021/2022	190	4	194	90	101	3
Tayland						
2012/2013	185	135	320	0	320	0
2013/2014	156	139	295	0	295	0
2014/2015	138	130	268	0	268	0
2015/2016	138	149	287	0	287	0
2016/2017	147	116	263	0	263	0
2017/2018	165	73	238	0	238	0
2018/2019	184	85	269	0	269	0
2019/2020	163	71	234	0	234	0
2020/2021	165	135	300	0	300	0
2021/2022	165	135	300	0	300	0
İsrail						
2012/2013	178	0	178	78	70	30
2013/2014	139	0	139	78	37	24
2014/2015	205	0	205	93	67	45
2015/2016	190	0	190	87	63	40
2016/2017	243	0	243	120	68	55
2017/2018	162	0	162	88	42	32
2018/2019	198	0	198	102	54	42
2019/2020	182	0	182	98	44	40
2020/2021	169	0	169	76	60	33
2021/2022	160	0	160	90	40	30

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 2 (Devam). Dünya Mandalına Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Filipinler						
2012/2013	17	57	74	0	74	0
2013/2014	15	51	66	0	66	0
2014/2015	14	54	68	0	68	0
2015/2016	14	76	90	0	90	0
2016/2017	13	68	81	0	81	0
2017/2018	13	87	100	0	100	0
2018/2019	12	101	113	0	113	0
2019/2020	12	112	124	0	124	0
2020/2021	12	167	179	0	179	0
2021/2022	12	170	182	0	182	0
Dünya						
2012/2013	24.587	2.119	26.706	2.201	23.115	1.390
2013/2014	26.591	2.284	28.875	2.513	24.931	1.431
2014/2015	28.447	2.181	30.628	2.380	26.631	1.617
2015/2016	28.892	2.195	31.087	2.371	27.160	1.556
2016/2017	30.346	2.566	32.912	2.700	28.534	1.678
2017/2018	30.325	2.659	32.984	2.693	28.876	1.415
2018/2019	32.214	2.783	34.997	3.020	30.424	1.553
2019/2020	31.972	2.936	34.908	2.859	30.635	1.414
2020/2021	35.173	3.390	38.563	3.328	33.691	1.544
2021/2022	37.933	3.477	41.410	3.578	36.418	1.414

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 3. Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Meksika						
2012/2013	2.120	1	2.121	523	1.268	330
2013/2014	2.187	3	2.190	519	1.332	339
2014/2015	2.326	2	2.328	610	1.358	360
2015/2016	2.416	3	2.419	662	1.383	374
2016/2017	2.513	3	2.516	731	1.397	388
2017/2018	2.311	4	2.315	729	1.190	396
2018/2019	2.686	4	2.690	751	1.542	397
2019/2020	2.851	3	2.854	798	1.549	507
2020/2021	2.998	5	3.003	795	1.858	350
2021/2022	3.217	4	3.221	798	2.023	400
Arjantin						
2012/2013	1.350	1	1.351	280	75	996
2013/2014	780	0	780	150	60	570
2014/2015	1.450	0	1.450	185	70	1.195
2015/2016	1.350	3	1.353	279	70	1.004
2016/2017	1.450	3	1.453	241	90	1.122
2017/2018	1.770	1	1.771	272	151	1.348
2018/2019	1.780	1	1.781	234	170	1.377
2019/2020	1.491	3	1.494	256	160	1.078
2020/2021	1.800	2	1.802	264	150	1.388
2021/2022	1.650	1	1.651	230	130	1.291
AB						
2012/2013	1.179	423	1.602	77	1.333	192
2013/2014	1.308	380	1.688	101	1.275	312
2014/2015	1.597	399	1.996	106	1.537	353
2015/2016	1.333	561	1.894	69	1.582	243
2016/2017	1.535	465	2.000	165	1.551	284
2017/2018	1.472	553	2.025	144	1.649	232
2018/2019	1.683	496	2.179	172	1.631	376
2019/2020	1.488	521	2.009	174	1.521	314
2020/2021	1.720	551	2.271	155	1.724	392
2021/2022	1.567	560	2.127	150	1.694	283
Türkiye						
2012/2013	680	2	682	369	258	55
2013/2014	760	3	763	426	277	60
2014/2015	725	3	728	433	238	57
2015/2016	670	4	674	434	200	40
2016/2017	850	4	854	495	319	40
2017/2018	1.000	3	1.003	536	417	50
2018/2019	1.100	2	1.102	576	476	50
2019/2020	950	3	953	382	520	51
2020/2021	1.100	3	1.103	620	433	50
2021/2022	1.400	3	1.403	775	578	50

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 3 (Devam). Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
ABD						
2012/2013	827	478	1.305	110	926	269
2013/2014	748	481	1.229	127	926	176
2014/2015	820	563	1.383	114	1.004	265
2015/2016	820	615	1.435	110	1.135	190
2016/2017	800	698	1.498	112	1.222	164
2017/2018	806	702	1.508	97	1.222	189
2018/2019	909	788	1.697	96	1.361	240
2019/2020	983	818	1.801	93	1.407	301
2020/2021	802	861	1.663	85	1.420	158
2021/2022	885	840	1.725	90	1.435	200
Güney Afrika						
2012/2013	245	0	245	175	12	58
2013/2014	312	1	313	220	13	80
2014/2015	339	1	340	246	15	79
2015/2016	308	1	309	237	16	56
2016/2017	430	1	431	299	17	115
2017/2018	446	1	447	315	19	113
2018/2019	492	1	493	350	21	122
2019/2020	620	2	622	458	26	138
2020/2021	625	2	627	490	27	110
2021/2022	650	2	652	510	28	114
İsrail						
2012/2013	51	0	51	1	49	1
2013/2014	64	0	64	5	56	3
2014/2015	65	0	65	3	60	2
2015/2016	60	0	60	3	55	2
2016/2017	67	0	67	3	60	4
2017/2018	65	0	65	1	60	4
2018/2019	68	0	68	2	60	6
2019/2020	75	0	75	0	66	9
2020/2021	53	0	53	2	48	3
2021/2022	70	0	70	2	63	5
Japonya						
2012/2013	9	51	60	0	57	3
2013/2014	10	51	61	0	58	3
2014/2015	51	51	102	0	75	27
2015/2016	52	51	103	0	74	29
2016/2017	53	53	106	0	75	31
2017/2018	50	53	103	0	72	31
2018/2019	42	59	101	0	69	32
2019/2020	48	48	96	0	68	28
2020/2021	48	44	92	0	64	28
2021/2022	48	50	98	0	70	28

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 3 (Devam). Dünya Limon Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Fas						
2012/2013	47	0	47	10	37	0
2013/2014	43	0	43	10	33	0
2014/2015	30	0	30	7	23	0
2015/2016	35	0	35	9	26	0
2016/2017	40	0	40	13	27	0
2017/2018	36	0	36	9	27	0
2018/2019	45	0	45	15	30	0
2019/2020	43	0	43	17	26	0
2020/2021	44	0	44	10	34	0
2021/2022	45	0	45	10	35	0
Dünya						
2012/2013	6.510	1.523	8.033	1.552	4.577	1.904
2013/2014	6.214	1.517	7.731	1.591	4.597	1.543
2014/2015	7.409	1.602	9.011	1.723	4.950	2.338
2015/2016	7.050	1.801	8.851	1.822	5.091	1.938
2016/2017	7.744	1.999	9.743	2.085	5.510	2.148
2017/2018	7.961	2.093	10.054	2.123	5.568	2.363
2018/2019	8.810	2.164	10.974	2.212	6.162	2.600
2019/2020	8.554	2.228	10.782	2.196	6.160	2.426
2020/2021	9.195	2.316	11.511	2.437	6.595	2.479
2021/2022	9.532	2.312	11.844	2.581	6.892	2.371

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 4. Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Çin						
2012/2013	3.370	17	3.387	130	3.257	0
2013/2014	3.717	26	3.743	165	3.578	0
2014/2015	4.050	31	4.081	124	3.957	0
2015/2016	4.350	33	4.383	159	4.224	0
2016/2017	4.600	40	4.640	180	4.460	0
2017/2018	4.800	78	4.878	208	4.670	0
2018/2019	4.900	61	4.961	248	4.713	0
2019/2020	4.930	76	5.006	209	4.797	0
2020/2021	4.950	125	5.075	158	4.867	50
2021/2022	5.200	130	5.330	200	5.070	60
Meksika						
2012/2013	425	2	427	18	324	85
2013/2014	424	2	426	14	328	84
2014/2015	424	2	426	19	323	84
2015/2016	438	2	440	22	331	87
2016/2017	442	1	443	20	335	88
2017/2018	418	1	419	18	311	90
2018/2019	473	2	475	20	361	94
2019/2020	491	1	492	21	376	95
2020/2021	510	2	512	23	395	94
2021/2022	534	1	535	22	408	105
Güney Afrika						
2012/2013	437	0	437	242	6	189
2013/2014	413	12	425	217	5	203
2014/2015	387	7	394	221	5	168
2015/2016	315	4	319	203	5	111
2016/2017	354	1	355	231	6	118
2017/2018	403	3	406	288	7	111
2018/2019	372	1	373	258	8	107
2019/2020	345	1	346	244	8	94
2020/2021	367	1	368	290	9	69
2021/2022	374	1	375	300	10	65
ABD						
2012/2013	1.092	13	1.105	184	376	545
2013/2014	950	13	963	147	346	470
2014/2015	826	10	836	141	325	370
2015/2016	728	16	744	124	287	333
2016/2017	633	25	658	108	282	268
2017/2018	462	18	480	58	231	191
2018/2019	548	14	562	57	213	292
2019/2020	517	15	532	56	250	226
2020/2021	386	21	407	48	221	138
2021/2022	343	25	368	35	203	130

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 4 (Devam). Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Türkiye						
2012/2013	200	4	204	132	72	0
2013/2014	235	5	240	177	63	0
2014/2015	238	3	241	145	96	0
2015/2016	250	2	252	190	62	0
2016/2017	253	3	256	125	131	0
2017/2018	260	1	261	189	71	1
2018/2019	250	1	251	138	112	1
2019/2020	249	1	250	184	65	1
2020/2021	238	1	239	161	77	1
2021/2022	250	1	251	152	98	1
İsrail						
2012/2013	208	0	208	79	12	117
2013/2014	236	0	236	78	24	134
2014/2015	186	0	186	61	8	117
2015/2016	163	0	163	61	10	92
2016/2017	149	0	149	61	8	80
2017/2018	144	0	144	68	8	68
2018/2019	139	0	139	54	8	77
2019/2020	143	0	143	59	6	78
2020/2021	121	0	121	54	7	60
2021/2022	130	0	130	63	7	60
AB						
2012/2013	110	337	447	21	408	18
2013/2014	92	360	452	19	417	16
2014/2015	109	339	448	15	415	18
2015/2016	107	365	472	14	438	20
2016/2017	106	303	409	26	364	19
2017/2018	107	350	457	27	413	17
2018/2019	108	306	414	29	366	19
2019/2020	95	320	415	27	374	14
2020/2021	105	295	400	26	358	16
2021/2022	108	295	403	27	360	16
Japonya						
2012/2013	0	134	134	0	134	0
2013/2014	0	109	109	0	109	0
2014/2015	26	100	126	0	125	1
2015/2016	25	82	107	1	105	1
2016/2017	25	84	109	0	108	1
2017/2018	26	71	97	0	96	1
2018/2019	26	64	90	0	89	1
2019/2020	27	61	88	0	86	2
2020/2021	27	54	81	0	79	2
2021/2022	27	50	77	0	75	2

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 4 (Devam). Dünya Greyfurt Üretim, Kullanım ve Ticareti (Bin Ton)

	Üretim	İthalat	Toplam Arz	İhracat	Taze İç Tüketim	İşlenme
Dünya						
2012/2013	5.842	743	6.585	813	4.818	954
2013/2014	6.067	752	6.819	825	5.087	907
2014/2015	6.246	670	6.916	736	5.422	758
2015/2016	6.376	701	7.077	785	5.648	644
2016/2017	6.562	675	7.237	768	5.895	574
2017/2018	6.620	794	7.414	890	6.045	479
2018/2019	6.816	735	7.551	829	6.131	591
2019/2020	6.797	741	7.538	829	6.199	510
2020/2021	6.704	723	7.427	788	6.209	430
2021/2022	6.966	730	7.696	827	6.430	439

Kaynak: USDA, 2022 (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 5. Dünya Portakal Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
Guyana	10,1	23,0	24,8	65,3	65,6
Arnavutluk	48,1	41,5	47,5	49,6	52,0
Güney Afrika	40,4	41,1	41,2	41,7	42,2
Gana	39,8	39,9	39,7	39,0	38,8
Endonezya	37,1	37,5	37,5	37,8	38,1
İran	25,2	29,3	31,4	37,2	37,3
Guatemala	34,7	35,5	33,4	34,2	34,8
Saint Vincent ve Grenadinler	25,0	30,0	30,3	29,9	30,5
Honduras	30,0	27,3	28,3	29,6	30,3
Paraguay	29,0	29,0	29,0	29,2	29,5
Brezilya	26,4	27,6	28,6	29,0	29,2
Türkiye	35,1	38,0	37,4	22,6	29,0
Yunanistan	27,1	24,8	28,9	28,0	29,0
Çin, Tayvan Eyaleti	25,1	30,0	28,0	29,4	28,0
Lübnan	33,6	26,1	26,3	27,2	27,7
El Salvador	31,0	31,0	37,8	24,7	27,1
Kuveyt	24,9	25,7	25,7	29,2	26,9
Kosta Rika	10,0	10,0	21,6	18,1	26,6
Mısır	25,3	24,4	24,8	25,0	25,3
Cezayir	18,6	20,3	24,9	26,0	25,2
Filistin	31,7	26,5	25,0	24,9	24,9
İspanya	25,8	23,9	26,1	23,0	23,7
ABD	24,8	21,6	16,9	23,4	23,4
Arjantin	22,5	21,9	21,9	22,4	23,2
Saint Lucia	21,1	24,8	23,8	24,3	23,1
Bahamalar	22,8	22,8	22,7	22,7	22,7
İtalya	18,8	18,8	19,2	20,2	21,1
Şili	20,0	20,7	22,4	21,7	20,7
Tayland	21,0	20,7	20,7	20,6	20,6
Portekiz	17,8	18,8	19,5	20,2	20,6
Fiji	18,2	18,0	16,0	15,1	20,1
Mozambik	19,3	16,5	17,8	18,4	20,0
İsrail	17,8	21,1	16,5	18,6	20,0
Suriye Arap Cumhuriyeti	27,5	27,1	27,8	27,8	19,5
Avustralya	19,7	19,6	19,5	19,5	19,5
Çin	16,3	17,2	18,0	18,7	19,4
Tunus	16,6	20,2	40,7	18,5	18,2
Peru	15,9	15,9	16,1	16,0	17,7
Kıbrıs	20,4	18,5	15,9	15,6	17,2
Kolombiya	15,2	16,2	16,9	17,1	17,1
Dünya	18,5	18,8	19,2	19,4	19,4

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 12.04.2022)

Ek Tablo 6. Dünya Limon Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
ABD	37,2	36,4	36,7	38,5	42,4
Filistin	37,9	33,7	33,0	34,4	35,1
Guyana	13,5	29,6	27,6	33,8	34,0
Arjantin	32,3	31,2	34,5	33,3	33,2
Birleşik Arap Emirlikleri	32,1	32,2	32,1	32,0	30,6
Lübnan	32,8	29,5	28,0	29,5	30,0
İsrail	31,0	31,6	27,3	29,3	28,3
Honduras	30,0	28,2	25,2	26,7	27,4
Şili	25,9	25,8	25,7	26,0	27,1
Brezilya	26,6	26,9	27,9	26,7	27,1
Türkiye	28,3	31,1	30,6	23,7	25,3
Mısır	23,8	24,1	24,1	24,0	23,5
Avustralya	23,9	23,7	23,4	23,3	23,3
İspanya	23,2	21,5	23,6	18,9	22,8
Guatemala	22,3	22,8	21,5	22,0	22,3
Kuveyt	21,0	23,7	23,3	22,4	22,2
Yunanistan	14,9	17,5	20,1	21,5	22,2
Güney Afrika	21,0	21,1	21,3	21,4	21,5
Cezayir	17,2	18,4	19,8	21,8	21,4
Kenya	11,0	8,1	7,8	8,5	21,3
Saint Vincent ve Grenadinler	16,0	18,8	18,7	19,3	20,9
Saint Lucia	20,8	30,7	21,8	22,1	20,8
Kosta Rika	20,6	20,5	20,5	20,6	20,5
Çin	22,8	22,7	20,7	20,6	20,5
Paraguay	20,1	19,9	19,8	20,0	20,0
Suudi Arabistan	0,0	0,0	19,9	19,9	20,0
İtalya	19,2	16,6	16,5	19,3	19,1
Suriye Arap Cumhuriyeti	25,9	24,3	25,6	22,6	18,9
Uruguay	22,5	20,3	16,8	18,4	18,7
Yeni Zelanda	17,3	17,9	17,8	18,0	18,3
Seyşeller	18,0	17,7	17,7	17,7	17,7
Çin, Tayvan Eyaleti	13,3	13,7	15,6	17,1	17,6
İran	17,1	17,3	16,9	17,1	17,1
Ürdün	19,8	16,5	16,7	16,1	16,5
Jamaika	16,2	16,7	16,9	16,1	16,1
Surinam	16,5	12,7	16,0	15,4	15,9
Grenada	15,9	15,7	15,8	15,8	15,8
Portekiz	15,7	15,4	15,4	14,3	15,4
Meksika	14,9	14,7	14,5	14,7	15,4
Kongo Demokratik Cumhuriyeti	15,1	15,2	15,3	15,3	15,3
Japonya	17,4	16,6	12,4	15,1	15,2
Dünya	16,1	15,8	16,5	15,6	16,0

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 12.04.2022)

Ek Tablo 7. Dünya Mandalina Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
ABD	32,1	33,7	25,3	33,7	36,9
Arnavutluk	36,1	37,4	38,1	31,5	31,4
Kore Cumhuriyeti	28,1	27,7	28,8	29,7	31,2
İran (İslam Cumhuriyeti)	27,7	38,8	40,1	28,4	30,5
Peru	27,2	26,8	28,6	27,9	29,1
Güney Afrika	27,9	28,8	28,8	28,5	28,7
Türkiye	28,7	30,6	32,0	26,1	26,5
Filistin	26,1	26,1	26,3	25,9	26,2
Karadağ	23,2	23,1	24,5	25,6	25,6
Lübnan	25,6	26,2	25,4	24,3	25,1
Şili	21,2	21,0	23,1	24,5	24,7
Paraguay	25,0	24,4	24,4	24,3	24,4
Avustralya	23,1	23,4	23,2	23,4	23,5
Azerbaycan	25,4	22,1	22,8	23,3	23,4
İsrail	16,2	16,8	18,6	21,5	22,6
Fransa	23,2	21,4	24,0	16,4	21,5
Cezayir	17,3	17,4	19,9	21,7	21,3
Mısır	21,2	21,0	21,4	21,2	21,2
Kıbrıs	29,2	34,8	31,3	22,9	20,8
İspanya	21,8	18,3	18,2	17,3	20,8
Çin, Tayvan Eyaleti	18,2	21,3	20,8	20,8	20,6
Fransız Polinezyası	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
Suriye Arap Cumhuriyeti	19,0	19,9	19,7	19,8	19,8
Hırvatistan	25,0	9,4	24,8	24,7	19,6
Japonya	19,4	18,3	19,5	19,3	19,5
İtalya	20,4	21,6	17,6	22,5	19,3
Brezilya	20,4	19,3	18,9	18,7	18,5
Bahamalar	18,2	18,0	18,1	18,0	18,0
Ürdün	20,0	18,0	19,6	17,5	17,5
Yunanistan	22,0	22,2	19,1	16,8	17,3
Venezuela	15,6	16,4	15,4	16,7	16,6
Portekiz	15,6	15,6	16,5	16,2	16,2
Yemen	14,0	14,0	13,0	14,3	15,0
Mali	12,2	12,1	42,3	42,3	15,0
El Salvador	15,1	15,0	13,1	13,0	14,9
Arjantin	16,0	15,5	15,0	14,6	14,7
Meksika	13,9	14,5	15,1	14,2	14,7
Uruguay	16,5	17,0	13,8	14,7	13,8
Fas	17,3	20,0	18,9	21,1	13,4
Irak	11,8	12,5	12,7	12,7	12,7
Dünya	12,9	12,9	12,8	12,6	12,7

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 12.04.2022)

Ek Tablo 8. Dünya Geyfurt Verimi (Ton/ha)

Ülkeler	2016	2017	2018	2019	2020
İsrail	54,2	97,6	65,9	85,9	81,0
Çin	42,4	51,1	51,3	52,6	53,9
Türkiye	41,1	48,5	48,2	47,7	47,1
Paraguay	47,5	45,5	45,5	47,3	46,3
Kıbrıs	53,4	45,0	39,2	38,2	41,9
Bahamalar	39,7	40,8	41,1	40,7	40,8
Güney Afrika	30,7	31,0	30,7	30,8	30,9
Saint Lucia	25,9	31,8	32,4	31,3	30,8
İspanya	40,3	38,1	31,5	29,0	30,3
Porto Riko	29,4	28,9	29,3	29,8	29,0
Filistin	29,6	28,7	30,0	31,6	29,0
Suriye Arap Cumhuriyeti	24,9	31,2	28,8	28,5	28,9
ABD	28,1	26,3	20,8	25,4	27,6
Jamaika	25,1	25,4	25,7	25,5	25,7
Yei Zelanda	24,6	24,7	24,7	25,0	25,0
Meksika	26,5	25,0	24,4	24,9	24,7
Arjantin	26,3	23,1	24,2	24,4	24,6
İran	24,3	24,1	23,6	24,0	23,9
Cezayir	21,9	21,6	22,9	23,2	23,6
Fransa	24,3	26,1	20,6	21,8	22,8
Saint Vincent ve Grenadinler	17,6	18,2	18,3	18,0	22,2
Tunus	21,8	21,7	22,0	21,7	21,6
Fransız Polinezyası	19,3	20,1	20,9	21,0	21,0
Yunanistan	24,7	25,1	19,8	20,7	19,8
Malezya	14,1	14,6	18,7	17,6	18,9
Özbekistan	18,2	18,4	18,5	18,4	18,5
Brezilya	18,4	18,5	18,6	18,3	18,3
İtalya	17,9	17,8	17,8	18,6	18,2
Tayland	9,2	9,0	15,2	16,6	18,2
Çin, Tayvan Eyaleti	14,6	18,3	19,0	17,6	18,0
Ürdün	22,0	16,1	18,8	17,3	17,4
Honduras	17,7	16,2	16,8	16,7	16,6
Fas	9,3	10,9	15,8	19,0	16,1
Kongo	16,1	16,0	16,0	16,0	16,0
Lübnan	14,5	8,4	17,5	15,4	15,3
Mısır	14,8	14,8	13,5	14,7	14,8
Surinam	16,2	15,1	14,7	14,5	14,6
Burkina Faso	15,4	14,6	14,6	14,6	14,6
Kenya	13,4	13,1	13,5	14,3	12,7
Vietnam	11,8	12,1	7,6	12,4	12,5
Sudan	10,0	10,2	10,8	11,5	12,2
Dünya	24,8	26,1	24,3	26,6	27,2

Kaynak: FAO, 2022 (Erişim Tarihi: 12.04.2022)

Ek Tablo 9. Türkiye'nin Ülkelere Göre Portakal İhracatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Irak	144.393	49.448	197.327	52.667	85.622	18.585	67.074	18.841	102.640	31.089
Rusya Federasyonu	104.442	48.306	104.907	47.623	73.195	38.596	113.797	64.837	91.714	47.848
Ukrayna	26.292	11.479	39.029	16.513	23.366	10.701	31.320	15.225	18.955	8.660
Suriye	241	87	1.885	331	3.737	559	2.596	517	7.663	1.884
Gürcistan	12.864	4.810	14.155	4.855	10.623	3.450	11.486	3.476	7.558	1.408
Romanya	9.016	4.569	9.819	5.044	6.156	3.400	6.296	3.671	3.328	1.870
Moldova	2.174	948	3.693	1.725	2.740	1.262	3.176	1.824	2.832	1.666
Özbekistan	2.009	1.109	1.916	941	3.190	1.518	2.980	1.261	2.818	1.434
Azerbaycan	9.280	3.355	14.634	5.039	5.740	2.078	3.697	1.322	2.548	663
Bulgaristan	3.305	1.248	5.968	2.718	988	439	3.629	1.472	2.001	851
Kazakistan	915	333	1.291	439	1.667	653	1.916	934	1.525	781
Almanya	1.536	847	2.014	1.253	1.359	798	1.841	1.166	1.476	999
Belarus	2.174	988	4.615	1.961	2.385	1.271	1.799	1.091	1.410	777
Bosna-Hersek	1.704	580	3.505	1.238	1.563	573	3.634	1.429	1.349	501
Sırbistan	3.495	1.510	8.361	3.798	2.441	1.172	5.141	3.043	1.199	765
BAE	3.246	1.461	3.309	1.530	723	406	1.987	758	1.150	604
Kosova	131	42	391	119	90	28	1.043	311	699	218
Kırgızistan	487	193	450	175	539	211	725	295	659	249
Katar	1.733	745	5.260	2.131	1.743	588	2.363	1.163	548	252
Kuzey Makedonya	844	327	2.529	959	444	188	1.470	847	385	191
Tacikistan	111	38	211	85	101	35	153	55	360	141
Avusturya	343	212	499	263	289	156	224	143	332	203
Umman	709	230	1.112	445	410	107	539	265	329	125
Çekya	1.439	733	1.416	788	343	202	699	452	292	180
Kuveyt	26	12	175	57	243	118	357	158	240	111
Türkmenistan	2.098	987	2.243	1.454	2.677	2.000	1.691	1.099	227	147
Polonya	2.249	1.029	2.151	1.102	601	386	628	412	225	142
Japonya	0	0	0	0	0	0	0	0	182	174
Hollanda	514	229	2.182	450	436	261	3.430	1.835	122	102
Bangladeş	413	110	72	21	0	0	0	0	96	29
Cibuti	0	0	0	0	0	0	36	29	92	54
Karadağ	59	26	248	107	35	15	462	206	85	34
Slovakya	80	38	78	34	0	0	54	34	77	41
Kanada	110	62	91	74	77	64	0	0	73	41
Macaristan	5	4	235	164	48	26	430	252	71	43
Letonya	1.270	549	1.022	427	189	91	408	210	61	28
İsveç	2	1	55	28	69	36	96	63	60	31
Norveç	42	22	206	122	71	41	123	83	59	39
Bahreyn	7	2	61	27	73	32	52	23	54	22
Kenya	0	0	0	0	0	0	0	0	40	17
Birleşik Krallık	665	213	1.492	381	364	196	91	95	36	21
Hırvatistan	175	88	122	61	97	49	121	79	31	19
Moğolistan	0	0	10	3	4	2	14	7	31	17
İsviçre	34	23	6	3	6	5	26	25	29	22
İspanya	326	132	22	8	0	0	338	205	28	59
Maldivler	1	2	10	17	9	7	9	7	27	32
Diğer	49.334	19.854	11.097	4.243	1.871	886	2.840	1.292	190	144
TOPLAM	390.290	156.979	449.873	161.422	236.326	91.191	280.793	130.513	255.903	104.728

Kaynak: TÜİK, 2022. Portakal taze ve kurutulmuş olarak alınmıştır.
(Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 10. Türkiye'nin Ülkelere Göre Mandalına İhracatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Rusya Federasyonu	230.423	120.011	245.308	119.859	305.460	163.833	417.819	219.576	438.679	235.210
Ukrayna	67.467	30.502	101.272	41.782	117.316	54.111	115.420	54.260	121.648	55.782
Irak	99.964	34.958	155.980	33.401	127.145	25.086	102.009	37.082	119.055	30.899
Suriye	194	46	4.122	722	4.713	627	9.769	2.188	21.055	3.838
Sırbistan	8.309	4.497	10.223	5.665	12.771	6.824	16.901	10.640	16.244	10.448
Romanya	6.512	3.533	11.472	6.145	11.878	6.342	15.555	9.270	15.797	9.899
Moldova	5.623	2.457	8.715	3.926	9.604	4.608	11.468	6.120	12.101	6.594
Gürcistan	3.607	1.316	3.262	871	8.949	3.046	9.646	2.429	11.497	1.455
Polonya	620	368	2.184	1.715	2.736	1.644	8.594	6.622	10.238	7.424
Belarus	4.839	2.379	7.680	3.466	8.010	4.192	7.340	4.311	9.328	5.496
Azerbaycan	2.860	901	6.589	1.970	4.822	1.361	5.043	1.255	6.504	1.184
Kazakistan	703	300	1.649	688	2.241	866	3.262	1.468	6.087	2.583
Bosna-Hersek	3.615	1.347	3.092	1.125	3.948	1.328	5.300	2.070	6.075	2.555
Kuzey Makedonya	3.899	1.933	5.040	2.256	5.022	2.321	6.199	3.028	5.593	2.745
Bulgaristan	2.581	1.545	5.207	2.220	5.454	2.508	5.070	2.181	5.217	2.766
BAE	525	199	1.224	441	1.159	418	2.500	954	3.592	1.422
Almanya	1.732	1.171	2.646	1.695	2.747	1.680	4.223	2.742	3.556	2.643
Özbekistan	433	202	1.050	445	1.554	686	3.622	1.433	2.948	1.435
Kosova	532	177	722	258	570	202	2.765	992	2.389	821
Kırgızistan	221	88	532	222	282	121	1.185	497	2.323	935
Hollanda	1.537	805	1.661	870	2.394	1.471	2.262	1.694	2.285	1.719
Çekya	1.659	920	3.037	1.561	4.115	2.209	2.995	2.108	2.099	1.457
Slovakya	79	47	505	238	522	263	1.129	564	1.935	1.265
Hırvatistan	637	351	456	301	941	648	711	613	1.570	1.222
Umman	34	10	146	59	99	45	720	316	1.469	536
Kuveyt	15	8	19	7	434	175	1.847	783	1.397	485
Türkmenistan	768	374	2.851	2.021	4.390	3.137	2.530	1.771	1.379	816
Katar	481	248	372	180	665	309	1.084	413	1.270	458
Letonya	47	25	86	33	1.089	558	1.023	663	1.260	758
Avusturya	755	543	1.053	643	1.043	596	1.157	788	1.246	808
Macaristan	1	1	2.155	1.267	2.125	1.250	2.846	2.012	1.014	773
Birleşik Krallık	3.465	2.327	3.170	1.711	2.865	1.525	2.313	1.450	985	724
Slovenya	391	196	505	415	481	280	1.686	1.248	864	583
İsveç	0	0	317	197	680	409	771	505	864	543
Bahreyn	10	2	2	1	24	14	250	93	418	164
Litvanya	0	0	77	32	452	236	212	133	380	371
Karadağ	120	65	89	33	127	49	294	196	361	220
Moğolistan	0	0	46	16	13	8	67	35	185	126
Norveç	17	9	136	113	142	103	159	130	165	140
Tacikistan	11	4	42	17	40	12	37	10	147	55
Belçika	188	144	538	329	173	99	228	164	139	130
İtalya	9	4	202	175	0	0	2.615	1.986	106	93
Fransa	56	42	47	25	16	11	194	186	72	59
Arnavutluk	0	0	37	15	0	0	431	144	61	33
Diğer	2.331	988	5.617	2.071	6.177	2.677	7.030	3.094	161	210
TOPLAM	457.271	215.042	601.137	241.203	665.388	297.888	788.281	390.216	841.763	399.880

Kaynak: TÜİK, 2022. Mandarinler (Tanjener ve Satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 11. Türkiye'nin Ülkelere Göre Limon İhracatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Irak	84.053	32.954	130.777	39.425	110.885	29.248	109.925	46.580	174.560	57.612
Rusya Federasyonu	119.268	82.522	130.835	77.754	100.295	65.064	116.048	76.832	147.731	84.718
Ukrayna	30.334	14.785	37.962	17.912	32.941	17.095	36.340	19.392	43.525	19.434
Romanya	27.547	22.696	38.062	27.701	26.106	17.988	23.555	17.933	36.824	24.383
Suriye	402	127	9.879	1.872	10.405	1.682	7.454	1.937	26.026	5.661
Bulgaristan	15.997	11.412	26.289	17.759	18.795	13.143	18.605	12.891	22.867	14.256
Sırbistan	16.727	13.142	20.226	13.327	16.807	11.031	16.312	10.814	22.435	13.231
BAE	14.172	7.883	17.597	8.882	15.107	7.091	14.322	7.058	18.859	7.465
Polonya	13.882	12.059	26.473	17.656	14.176	10.972	18.096	12.919	17.323	10.150
Bosna-Hersek	6.621	3.264	9.106	4.262	7.665	3.368	7.986	3.742	12.125	5.008
Azerbaycan	8.999	3.612	11.722	4.543	8.810	3.930	4.542	1.925	12.041	4.252
Katar	3.314	2.137	6.043	2.988	5.532	2.731	6.055	2.942	6.850	2.892
Kuzey Makedonya	6.192	3.989	5.825	2.883	5.511	2.936	5.816	3.179	6.389	2.864
Gürcistan	3.521	1.411	4.050	1.398	4.265	1.612	6.633	2.012	5.995	1.178
Belarus	3.347	2.245	6.335	3.305	3.270	1.992	4.375	2.725	5.320	2.822
Hırvatistan	1.391	1.132	4.074	2.630	3.154	2.198	3.766	2.442	5.182	2.826
Almanya	4.131	3.131	6.385	4.099	3.966	2.262	4.570	3.013	5.039	3.160
Kuveyt	928	718	1.103	575	2.118	957	4.701	2.214	4.495	1.651
Moldova	2.184	1.496	3.316	2.093	2.946	1.876	3.103	2.135	3.943	2.424
Çekya	5.826	4.962	10.696	7.032	5.451	3.916	4.960	3.897	3.903	2.557
Kosova	1.896	922	2.266	1.202	1.922	1.077	2.548	1.532	3.754	1.831
Umman	968	445	1.589	751	1.886	815	2.023	1.048	2.742	1.098
Karadağ	1.948	1.371	2.516	1.567	2.085	1.260	1.576	993	2.694	1.306
Kazakistan	1.342	642	1.836	732	1.037	408	1.289	668	2.598	1.144
Macaristan	2.607	2.116	4.021	2.810	3.078	2.254	2.648	1.801	2.408	1.433
Kanada	1.219	1.347	4.088	4.129	995	1.189	1.784	2.026	2.231	2.269
Arnavutluk	1.774	923	2.066	1.059	1.268	647	1.225	614	2.218	1.100
Slovakya	1.857	1.609	2.191	1.571	797	522	1.241	849	2.114	1.201
Malezya	2.005	2.360	3.052	2.923	1.322	1.341	846	946	1.911	1.694
Hollanda	2.608	2.449	6.077	3.942	1.353	1.142	2.522	2.206	1.850	1.092
Yunanistan	3.438	2.631	2.734	1.514	2.658	1.593	2.509	1.505	1.794	937
Kırgızistan	140	66	234	104	83	27	172	63	1.534	555
Singapur	1.687	2.099	2.169	2.218	1.257	1.389	1.408	1.639	1.486	1.473
Bahreyn	263	146	488	155	975	425	986	516	1.466	552
Hong Kong	1.706	1.849	1.500	1.443	423	464	401	408	1.359	1.224
Letonya	1.475	1.282	2.175	1.449	1.664	1.146	1.662	1.034	1.225	699
Slovenya	2.870	2.218	3.819	2.676	2.794	1.914	3.698	2.545	1.054	556
Norveç	670	705	1.013	872	873	792	609	583	951	726
Birleşik Krallık	1.701	1.336	3.077	2.101	628	512	928	784	637	457
Litvanya	1.004	884	2.408	1.496	923	648	794	480	524	237
İsveç	151	138	511	423	250	178	749	548	469	305
Özbekistan	17	9	57	19	4	2	10	6	459	153
İtalya	1.969	1.542	5.436	3.425	430	329	1.194	1.011	438	274
Türkmenistan	63	30	88	75	0	0	22	21	388	183
Diğer	68.270	38.238	65.157	32.871	45.909	22.371	20.757	11.031	1.365	1.049
TOPLAM	472.481	293.034	627.324	329.624	472.818	243.540	470.764	271.438	621.099	292.095

Kaynak: TÜİK, 2022. Limon ve tatlı limon (taze/kurutulmuş) olarak alınmıştır.
(Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 12. Türkiye'nin Ülkelere Göre Greyfurt İhracatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Rusya Federasyonu	32.874	16.795	48.322	22.174	37.275	20.232	51.130	25.773	47.155	25.576
Polonya	13.735	8.161	21.155	9.750	14.188	8.095	21.291	11.755	17.203	10.975
Ukrayna	8.723	3.952	17.239	7.312	13.354	6.093	16.987	7.811	14.359	6.747
Romanya	11.704	6.373	17.266	7.766	12.974	6.761	14.505	6.880	12.248	7.143
Bulgaristan	7.325	3.175	13.110	5.839	10.391	4.864	12.241	5.506	8.270	4.175
Irak	4.227	1.509	9.011	2.505	4.802	995	5.805	1.806	5.241	1.815
Hollanda	8.527	4.493	9.383	5.002	5.255	3.016	7.800	4.563	4.227	2.747
Almanya	4.450	2.841	4.606	2.492	4.250	2.274	4.797	2.387	3.749	2.215
Srbistan	3.032	1.834	4.586	2.112	3.171	1.653	4.629	2.346	3.361	2.052
Birleşik Krallık	1.890	1.192	2.852	1.620	1.873	1.103	4.637	2.861	3.238	2.072
Belarus	1.336	681	2.997	1.276	1.459	754	2.876	1.335	2.850	1.691
Kanada	598	397	810	481	733	428	2.266	1.132	2.441	1.394
BAE	2.963	1.281	2.570	1.001	1.888	742	2.736	1.089	2.306	831
İtalya	5.026	2.870	5.832	3.087	2.558	1.435	3.830	2.314	2.174	1.531
Gürcistan	1.510	591	1.752	582	1.822	590	2.397	732	1.938	359
Çekya	2.793	1.575	4.764	2.243	2.743	1.400	3.290	1.741	1.847	1.208
Moldova	698	352	1.337	642	1.345	715	1.623	856	1.565	924
Hırvatistan	763	417	1.118	548	854	510	1.332	765	1.408	886
Slovakya	811	467	747	358	291	142	412	231	1.269	709
Kuzey Makedonya	949	447	1.113	356	955	376	1.871	866	1.075	484
Bosna-Hersek	952	397	1.262	479	920	379	1.375	554	1.043	484
Fransa	1.554	904	3.560	1.776	1.458	766	1.677	1.032	1.031	611
Japonya	92	71	823	738	1.365	1.249	1.121	1.027	862	700
Suriye	6	2	171	36	370	48	845	159	828	192
Letonya	422	197	784	324	675	328	876	423	666	359
Macaristan	977	533	1.841	855	1.097	596	1.283	679	597	381
Azerbaycan	1.160	418	1.311	437	945	382	701	296	581	197
Slovenya	702	367	971	398	658	349	1.133	546	557	318
Hong Kong	1.946	1.210	486	316	1.554	1.040	642	431	516	375
Güney Afrika Cumhuriyeti	396	268	121	85	62	44	472	306	480	354
Singapur	437	268	337	186	532	355	439	307	359	261
Malezya	406	273	368	226	416	260	588	379	359	262
Kazakistan	255	126	392	153	383	139	357	171	332	163
Katar	202	81	405	146	408	164	632	238	313	121
Karadağ	263	129	547	222	345	174	418	190	298	156
Belçika	918	581	973	476	654	307	1.173	571	207	130
Yunanistan	145	73	216	106	223	121	206	99	198	110
Kuveyt	25	14	87	34	95	29	205	79	183	64
Litvanya	725	357	1.389	573	744	331	512	223	172	86
Umman	78	28	159	50	222	65	165	67	168	65
Özbekistan	68	38	130	68	124	60	107	57	165	101
Kosova	115	53	103	51	84	43	186	95	162	90
Avusturya	96	55	163	86	741	477	337	210	138	90
Hindistan	112	70	116	58	184	109	76	48	111	74
Arnavutluk	36	17	70	32	51	26	122	55	102	52
Diğer	4.423	2.128	5.773	2.432	2.758	1.337	2.373	994	516	344
TOPLAM	130.443	68.061	193.130	87.489	139.249	71.355	184.476	91.986	148.869	81.674

Kaynak: TÜİK, 2022. Greyfurt (pomelolar dahil) (taze/kurutulmuş) olarak alınmıştır.
(Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 13. Türkiye'nin Ülkelere Göre Portakal İthalatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	48.484	12.085	33.096	7.491	41.627	9.747	49.194	11.602	43.377	11.897
Romanya	6	3	0	0	0	0	46	41	116	71
Rusya Federasyonu	0	0	121	55	477	230	101	80	22	14
Çekya	0	0	0	0	0	0	0	0	20	19
Almanya	0	0	0	0	0	0	0	0	16	16
Bulgaristan	0	0	8	4	20	9	21	9	14	7
İran	116	75	2	1	0	0	0	0	1	0
İspanya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hollanda	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Polonya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Birleşik Krallık	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
İsviçre	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gürcistan	0	0	5	1	0	0	0	0	0	0
Irak	0	0	0	0	0	0	114	28	0	0
Kazakistan	0	0	0	0	0	0	37	30	0	0
Kırgızistan	0	0	0	0	0	0	20	7	0	0
Moldova	0	0	0	0	7	3	0	0	0	0
Özbekistan	0	0	0	0	0	0	87	63	0	0
Diğer	136	63	0	0	0	0	101	72	0	0
TOPLAM	48.743	12.226	33.232	7.551	42.132	9.989	49.721	11.932	43.567	12.023

Kaynak: TÜİK, 2022. Portakal taze ve kurutulmuş olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 14. Türkiye'nin Ülkelere Göre Mandalına İthalatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	5.617	1.147	18.028	5.959	19.495	4.980	28.176	8.831	22.903	9.739
Rusya Federasyonu	0	0	2.626	1.281	2.381	1.483	198	140	355	252
Romanya	0	0	6	2	0	0	81	61	332	212
Polonya	0	0	0	0	9	5	41	23	165	144
Almanya	0	0	0	0	4	2	0	0	100	90
Slovenya	0	0	0	0	0	0	0	0	62	55
Letonya	0	0	0	0	0	0	0	0	61	43
Ukrayna	21	10	0	0	17	5	20	12	33	20
Slovakya	0	0	0	0	0	0	0	0	23	21
Hırvatistan	0	0	0	0	17	13	0	0	21	21
Bosna-Hersek	0	0	0	0	0	0	0	0	21	19
Belçika	0	0	0	0	0	0	0	0	20	18
Avusturya	0	0	0	0	0	0	0	0	20	17
Hollanda	0	0	41	19	0	0	0	0	20	20
İsveç	0	0	0	0	0	0	28	16	16	16
Bulgaristan	0	0	13	5	22	11	69	35	13	8
Belarus	0	0	0	0	21	18	0	0	0	0
Çekya	0	0	0	0	0	0	41	37	0	0
İtalya	0	0	0	0	0	0	44	36	0	0
Diğer	92	17	0	0	10	7	212	148	0	0
TOPLAM	5.729	1.174	20.714	7.266	21.977	6.525	28.909	9.339	24.164	10.694

Kaynak: TÜİK, 2022. Mandarinler (Tanjerin ve Satsumalar dahil); taze veya kurutulmuş olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 15. Türkiye'nin Ülkelere Göre Limon İthalatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	3.352	1.005	1.639	603	942	239	1.796	529	2.296	629
Brezilya	458	463	470	475	635	604	368	364	606	630
Romanya	75	74	277	276	48	53	12	9	112	58
Slovenya	0	0	0	0	0	0	20	22	102	77
Polonya	0	0	0	0	72	68	0	0	83	47
Bulgaristan	42	40	14	15	3	2	88	54	78	74
Mısır	24	24	22	17	49	31	54	36	52	32
Meksika	47	46	84	89	46	46	12	14	51	52
Vietnam	0	0	0	0	0	0	18	16	23	19
Karadağ	21	26	20	25	0	0	59	42	21	21
Sırbistan	1	95	20	24	34	35	0	0	17	17
Rusya Federasyonu	0	0	48	32	30	34	23	25	16	11
Slovakya	0	0	0	0	0	0	0	0	13	13
Sudan	0	0	0	0	0	0	0	0	11	2
Yunanistan	0	0	0	0	42	32	0	0	10	5
Kolombiya	0	0	0	0	0	0	0	0	9	9
Ukrayna	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2
İspanya	0	0	0	0	0	0	0	0	3	4
Almanya	0	0	59	49	5	4	20	14	1	1
İran	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Birleşik Krallık	0	0	0	0	9	7	0	0	0	0
Danimarka	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Fransa	2	119	435	588	0	0	0	0	0	0
Gürcistan	0	0	7	1	0	0	0	0	0	0
Hırvatistan	0	0	20	17	0	0	41	35	0	0
Hindistan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hollanda	0	0	0	0	0	0	20	28	0	0
Diğer	2	2	70	64	65	69	22	18	0	0
TOPLAM	4.024	1.894	3.185	2.275	1.979	1.223	2.555	1.208	3.510	1.704

Kaynak: TÜİK, 2022. Limon ve tatlı limon (taze/kurutulmuş) olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 16. Türkiye'nin Ülkelere Göre Greyfurt İthalatı

ÜLKE ADI	2017		2018		2019		2020		2021	
	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$	Bin Kg	Bin \$
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	2.476	487	1.076	290	357	92	300	91	732	202
Çin	339	138	325	143	363	148	413	184	240	124
Bulgaristan	0	0	0	0	7	4	9	3	46	26
Güney Afrika Cumhuriyeti	26	15	0	0	209	99	4	2	34	16
Slovenya	0	0	0	0	0	0	0	0	22	14
İtalya	0	0	13	9	0	0	20	9	20	22
Belçika	0	0	0	0	0	0	0	0	15	11
Romanya	0	0	0	0	14	6	4	2	12	9
Diğer	2	1	49	19	35	19	79	61	32	21
TOPLAM	2.843	641	1.462	461	985	368	828	353	1.154	444

Kaynak: TÜİK, 2022. Greyfurt (pomelolar dahil) (taze/kurutulmuş) olarak alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.04.2022)

Ek Tablo 17. Türkiye Turunçgil Ortalama Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıllar	Aylar	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt
2016	Ocak	0,60	0,71	1,48	0,36
	Şubat	0,58	0,74	1,49	0,38
	Mart	0,62	-	-	-
	Nisan	0,62	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,49	-
	Ekim	-	0,61	1,29	0,44
	Kasım	0,60	0,60	1,21	0,53
	Aralık	0,59	0,59	1,15	0,54
2016 Ortalama		0,60	0,65	1,35	0,45
2017	Ocak	0,58	0,68	1,29	0,85
	Şubat	0,64	0,74	1,41	0,89
	Mart	0,76	-	-	-
	Nisan	0,78	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,57	-
	Ekim	-	0,76	1,52	0,44
	Kasım	0,77	0,75	1,55	0,68
	Aralık	0,74	0,73	1,75	0,69
2017 Ortalama		0,71	0,73	1,51	0,71
2018	Ocak	0,72	0,93	1,69	0,73
	Şubat	0,75	0,95	1,65	0,66
	Mart	0,80	-	-	-
	Nisan	0,80	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,34	-
	Ekim	-	0,77	1,25	0,78
	Kasım	0,86	0,72	1,17	0,83
	Aralık	0,86	0,68	1,16	1,00
2018 Ortalama		0,80	0,81	1,38	0,80

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 10.05.2022)

(-) Bilgi yoktur.

Ek Tablo 17 (devam). Türkiye Turunçgil Ortalama Üretici Fiyatları (TL/Kg)

Yıllar	Aylar	Portakal	Mandalina	Limon	Greyfurt
2019	Ocak	0,91	0,72	1,22	1,07
	Şubat	0,94	0,81	1,22	1,12
	Mart	0,95	-	-	-
	Nisan	1,02	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,79	-
	Ekim	-	1,04	1,93	1,04
	Kasım	1,30	1,04	1,87	1,05
	Aralık	1,19	1,07	1,84	0,97
2019 Ortalama		1,05	0,94	1,65	1,05
2020	Ocak	1,24	1,03	1,95	0,95
	Şubat	1,25	1,04	1,95	0,87
	Mart	1,28	-	-	-
	Nisan	1,32	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	2,20	-
	Ekim	-	1,47	2,18	1,02
	Kasım	1,97	1,41	2,06	1,03
	Aralık	1,87	1,45	1,91	1,07
2020 Ortalama		1,49	1,28	2,04	0,99
2021	Ocak	1,82	1,56	1,82	1,15
	Şubat	1,82	1,61	1,87	1,21
	Mart	1,77	-	-	-
	Nisan	2,02	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
	Haziran	-	-	-	-
	Temmuz	-	-	-	-
	Ağustos	-	-	-	-
	Eylül	-	-	1,69	-
	Ekim	-	1,54	1,35	0,97
	Kasım	2,01	1,47	1,06	1,03
	Aralık	1,95	1,72	1,12	0,82
2021 Ortalama		1,90	1,58	1,49	1,04
2022	Ocak	1,87	2,20	1,57	1,70
	Şubat	2,04	2,77	2,00	1,93
	Mart	2,34	-	-	-
	Nisan	-	-	-	-
	Mayıs	-	-	-	-
2022 Ortalama		2,08	2,48	1,78	1,81

Kaynak: TÜİK, 2022 (Erişim Tarihi: 10.05.2022)

(-) Bilgi yoktur.

Ek Tablo 18. Bazı turunçgil çeşitleri ve turunçgil üretim takvimi

Kaynak: Narenciye Tanıtım Grubu

KAYNAKLAR

Akdeniz İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği, 2022. Yaş Meyve Sebze Sektörü Türkiye Geneli Değerlendirme Raporu, Mersin.

Atlı H.F. ve Söyler O., 2018. Dünyada ve Türkiye’de Turunçgil Üretimini ve İhracatının Değerlendirilmesi, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi.

Bostan Budak D., Gültekin U., Uysal O., Subaşı S., Kafa G., Aras Y., 2016. Ulusal Turunçgil Konseyi, Türkiye Turunçgil Sektörü ve İhracat Yapısı, Mersin.

FAO, 2022. Food and Agriculture Organization of The United Nations Statistics Division, (<http://www.fao.org/faostat/en/#data/QC>).

Gül Dilek A., Tipi T., 2022. Türkiye Narenciye Sektörünün Rekabet Gücü Analizi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Bursa, 2. Uluslararası Spor ve Sosyal Bilimlere Multidisipliner Yaklaşım Kongresi.

Kurt Ş., 2020. Türkiye Turunçgil Çeşit Geliştirme Programı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü, Batı Akdeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü.

Narenciye Tanıtım Grubu, 2022. (<http://utk.org.tr/index.php/bilgi-bankasi/turunçgil-uretimi/turunçgil-uretim-takvimi>).

USDA, 2022. The United States Department of Agriculture, (<https://apps.fas.usda.gov/psdonline/app/index>).

Uysal O., Polatöz S., 2017. Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi. Dünyada ve Türkiye’de Turunçgil Üretimi ve Dış Ticareti.

TÜİK, 2022. Türkiye İstatistik Kurumu, (<http://www.tuik.gov.tr>).

Zenginoğlu A., 2007. AB Sürecinde Türkiye Turunçgil İhracatının Yapısı, Ortaya Çıkan Sorunlar ve Çözüm Yolları Üzerine Bir Araştırma, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.